

**INTERVIU CU
IOSIF DEMIAN**

Autorul imaginii din *Nunta de Piatră* povestește în exclusivitate cititorilor „Suplimentului de cultură” despre ce a făcut în ultimii 20 de ani.

Citiți interviul realizat de Iulia Blaga ÎN » PAGINILE 8-9

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA DE IAȘI » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 207 » 29 noiembrie – 5 decembrie 2008 » Săptăminal realizat de Editura Polirom și „Ziarul de Iași” » supliment@polirom.ro

COOLTURISME

Mădălina COCEA

**Iarna – ghid de
întrebuițare ușor
învechit**

Cazematele, bulgării de zăpadă,
țurțurii, îngerii pe zăpadă,
curățatul covoarelor, derdelușul...

FAST FOOD ÎN » PAGINA 15

Compendiu de literatură electorală

Marele derby politic al weekend-ului este dezbătut de trei dintre colaboratorii permanenți ai „Suplimentului de cultură”.

Gaudeamus 2008 – Raport final

Veronica D. Niculescu &
Elena Vlădăreanu

Sub cupola Romexpo, Tîrgul Internațional de Carte de Învățătură Gaudeamus, ajuns la a XV-a ediție, e mult mai mult decît un loc unde cartea se vinde ca pîinea caldă. E un loc al întîlnirilor, așteptate și neașteptate.

ÎN » PAGINILE 3-5

Un grup și un cub

C. Rogozanu

Rubik încetează să mai fie o simplă carte imediat ce treci de prefața în care Simona Popescu ne explică principalele mecanisme ale trupei scriitoricești. E o carte despre prietenie, spune ea și nu greșește prea mult.

ÎN » PAGINILE 10-11

Lucian Dan Teodorovici: „Noi, «marea masă», gîndim ca la fotbal: să cîștige echipa noastră. Știți de ce? Luni, după alegeri, vom merge la serviciile noastre. Iar acolo vom ieși pe holuri, la o țigară, și vom putea să spunem, ca la fotbal, „mamă, ce v-am tras-o!”.

Radu Pavel Gheo: „Mulți candidați s-ar bucura dacă *nu* ați merge la vot. Nu mergeți voi, dar or să meargă simpatizanții lor. Așa că n-ar avea decît de cîștigat din absenteismul masiv. Le sporesc șansele de a fi aleși – cu mai puține voturi, cu mai puțină bătaie de cap”.

Dumitru Ungureanu: „Inutil să fac aici pomelnicul țepelor și al țeparilor din peisajul public românesc, din pop-rock sau alte domenii artistice, care au tras profituri grase în toți acești ani de «democrație originală»”.

TEO & GHEO ÎN PAGINA 2 și ROCKIN' BY MYSELF ÎN » PAGINA 14

Radu Pavel Gheo: „Cei în care am crezut ne-au înșelat sistematic. Cei care au fost aleși nu și-au respectat niciodată promisiunile. De furat par să fure toți. De mințit mint ca și cum asta ar face parte din obligațiile lor de serviciu”.

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Marele derby

Mă distrează copios să-i văd/aud pe oamenii de fotbal discutând despre „fenomen”. Nu, nu faptul în sine că se discută – pe marginea fotbalului e normal să se strinească multe valuri, de vreme ce audiența lui e atât de mare. Ci modul cum se discută: cu o seriozitate încrâncenată, ce adună de multe ori cuvinte precum „dezastru”, „catastrofă” sau „tragedie”, sau cu maxime pogorâte printre purtătorii de minge ori printre comentarii traseelor acestui obiect direct din cea mai adincă filosofie. Fotbalul a devenit o temă profundă, marcanță, extrem de importantă, ceea ce mă face să mă aștept ca, în curând, să se scrie citeva tratate asupra lui.

Dar v-am păcălit cumva atât prin începutul acestui articol, cât și prin titlul lui. Pentru că eu, în continuare, nu pe marginea fotbalului voi comenta. Ci, ca de obicei, pe marginea altui fenomen: politica. Înșă am simțit necesară introducerea. Iar asta pentru că descopăr, în ultima vreme, probabil din cauza oboselii cauzate de multitudinea de talk-show-uri pe subiect, cam aceleași motive de amuzament pe care le simt urmărind comentariile despre fotbal. Pe scurt, ne inflamăm teribil, desigur, prin comparație cu Europa, noi ne aflăm tot în ligile inferioare și din punct de vedere politic. Am intrat în Liga Campionilor la început de 2007, aici, pe tărâm politic, numită Uniunea Europeană, dar de când jucăm în ea, n-am făcut nici o brînză, abia dacă obținem câte un punct amărit din întâmplare. La fel ca în fotbal, „suporterii” își dau în petec cînd ies afară: aruncă pe tarde în „galeriile” adverse, se bat, ajung pe mîna poliției ș.a.m.d. Și, tot ca în fotbal, trebuie să subliniem aici: *numai unii dintre ei*, care nu ne reprezintă cu cinste. În fotbal și politică sîntem cam la fel, într-o concluzie preliminară.

Și simt nevoia să mă întorc acum la campionatul politic miortic. Pentru că duminică se joacă finala acestui campionat, derby-ul derby-urilor, el clasic, el super clasic, numit pe românește „alegeri 2008”. Un derby prefațat de numeroase comentarii, de intrigi țesute între oponenți, de lovituri sub centură care se vor demobilizatoare. Iar dacă așa merg treburile și-n politică, săptămîna asta am făcut o „cercetare”, empirică bineînțeles, printre suporteri. Am întrebat o serie de prieteni din ce motive votează pentru unii sau pentru alții. I-au convins candidații prin promisiuni, așise, dări de seamă, proiecte publice, apariții în media, discursuri? Votul uninominal le-a oferit posibilitatea să cunoască oameni pe care pînă acum nu-i bănuiau capabili să preia frîiele unei puteri mai mici sau mai mari? Au speranțe reale?

Am pomit în această pseudo-cercetare de la un răspuns dat de mine, prin telefon, în cadrul unui sondaj. M-am nimerit printre intervievați, mi s-au pus niște întrebări, am dat răspunsurile solicitate și am încheiat convorbirea. Iar după ce am încheiat convorbirea, am constatat că am ieșit în ciștiș: din acel sondaj am aflat care sînt candidații din colegiul meu, mai ales candidații partidului pe care merg să-l votez, am mai aflat și citeva lucruri despre ei, ceea ce m-a bucurat. Apoi m-a intristat puțin, foarte puțin, întrucît mi-am dat seama că, fără respectul sondaj, mergeam să votez pur și simplu ca la fotbal: cu echipa preferată, indiferent

» Și iarăși îmi vine să zîmbesc cînd mă gîndesc la analizele specialiștilor de la televizor, la importanța pe care o dau calităților sau defectelor unui candidat ori altul. Sîntem la fotbal, dragi comentatori. Noi, „marea masă”, gîndim ca la fotbal: să cîștige echipa noastră.

de cine joacă pe extremă sau atacant central. Indiferent dacă patronii, conducătorii echipei sînt cercetați la DNA sau nu. Pur și simplu.

Revenind la ceea ce, prețios, am numit o „cercetare” personală, am aflat exact aceleași lucruri de la toți cei cu care am vorbit. Oamenii votează, în mare parte, tot echipa. De ce? Pentru că e derby. Cei mai mulți a-bia dacă știau unul sau doi candidați din colegiile lor. Dar lucrul ăsta conta prea puțin.

Și iarăși îmi vine să zîmbesc cînd mă gîndesc la analizele specialiștilor de la televizor, la importanța pe care o dau calităților sau defectelor unui candidat ori altul. Sîntem la fotbal, dragi comentatori. Noi, „marea masă”, gîndim ca la fotbal: să cîștige echipa noastră. Știți de ce? Nu pentru că sîntem creduli și ne închipuim că ai noștri vor schimba ceva. Nu pentru că ne umplem de speranțe pentru ziua de mîine. Nu pentru că i-am crede cînd spun că au soluții pentru ca România să fie ocolită de marea criză mondială. Ci pentru că luni, după alegeri, vom merge la serviciile noastre. Iar acolo vom ieși pe holuri, la o țigară, sau vom discuta puțin peste birouri cu colegi de-ai noștri. Și vom putea să spunem, ca la fotbal, „mamă, ce v-am tras-o!”. Cu 35% la 32%. Sau cu 32% la 20%. Asta contează. Vi se pare că-s trist cînd spun asta? Vă înșelați. Țista sînt eu, ăștia sîntem noi. Singura întrebare care mi se pare legitimă este dacă vina pentru că am ajuns să gîndim așa ne a-partine nouă sau conducătorilor din fotbal. Pardon, din politică...

ROMÂNII E DEȘTEPTI

De ce să votezi?

Probabil că acum, înainte de alegeri, aceasta e întrebarea zilei: „De ce să votezi?”. Mai precis: „De ce să mai votezi?”. Pe cine să votezi? Parcă n-ar fi totuna? Votăm de atîta vreme și de ieșit ies tot ei. Nici un politician nu a împlinit speranțele puse în el – desigur, în afară de cei în care oricum nu ne punem nici o speranță. Cei în care am crezut ne-au înșelat sistematic. Cei care au fost aleși nu și-au respectat niciodată promisiunile. De furat par să fure toți. De mințit mint ca și cum asta ar face parte din obligațiile lor de serviciu. Aroganța fiecărui ales ne umilește de fiecare dată, ca și agresivitatea cu care tratează cetățenii obișnuiți atunci cînd sînt puși să răspundă la întrebări incomode, uitînd că asta e datoria lor de slugi ale cetățenilor (fiindcă asta sînt de fapt: servitorii și angajații noștri, plătiți din banii noștri,

îndirjit al PSD-ului (PNL-ului, PD-L-ului...). Nu mergi totuși la vot, fiindcă „nu contează”. Un alt cetățean din circumscripția ta, partizan al PSD-ului (etc.), va merge și va vota. Iar cum procentajele se calculează în funcție de numărul de votanți, nu de cetățeni ai țării, votul lui va conta și pentru tine. El va vota pentru doi oameni. Că vrei, că nu vrei, în realitate ai votat *nevotînd*. Dacă jumătate din cetățenii unui colegiu nu se duc la vot, iar ceilalți votează majoritar cu candidatul unui anumit partid, acel candidat (și acel partid) îi va reprezenta pe toți oamenii din colegiu, adică și pe tine, care n-ai mers la vot. Ba chiar va vorbi în numele tău – spre enervarea ta. Enervarea ar fi însă nejustificată, fiindcă și tu l-ai ales, prin simplul fapt că l-ai lăsat pe alții să aleagă.

2) Dacă nu ne satisface nici unul dintre candidați, soluția cea mai simplă ar fi să votăm în așa fel încît votul să fie anulat – dar foarte clar. O asemenea variantă nu anulează lucrurile scrise mai sus, dar dacă ar apărea – spontan sau printr-o mobilizare cetățenească – un val de non-voturi, voturi de protest față de întreaga clasă politică, polițienii ar fi nevoiți să țină cont de ele. Și chiar dacă n-ar face-o ei (mulți avînd obrazul suficient de gros ca să nu le pese), acțiunea n-ar trece neobservată. Un procentaj de 15-20% astfel de non-voturi i-ar obliga și pe cei mai nesimțîți dintre oamenii politici să se prefacă măcar că sînt îngrijorați.

3) Mai există și un lucru care trece ușor neobservat: pe termen lung, votul cetățenilor *contează*. Gîndiți-vă numai cîte personaje politice, odinioară importante, au dispărut din decorul politic tocmai pentru că n-au reușit să păstreze interesul și simpatia cetățenilor. Pe termen lung toți ajung la nivelul lor adevărat de incompetență și pînă la urmă sînt amendați de votanți. Au pățit-o partide întregi. Cazul PNȚ-CD-ului este cel mai faimos, dar nu singurul. Acum, cînd sigla partidului politic capătă și un chip uman, chiar dacă adesea acel chip e cam patibular, e mai ușor ca el să dispară încet-încet din peisaj.

4) În fine, reiau cumva argumentul 1, dar din perspectiva Lor: din cîte bănuiesc eu, mulți candidați s-ar bucura dacă n-ai merge la vot. Nu mergeți voi, dar or să meargă simpatizanții lor. Așa că n-ar avea decît de cîștigat din absentismul masiv. Le sporesc șansele de a fi aleși – cu mai puține voturi, cu mai puțină bătaie de cap.

Eu, unul, nu vreau să le fac pe plac.

ca să facă lucruri pe care oricum nu sînt în stare să le facă).

Asta aud în jur ori de cîte ori discut cu prietenii sau cunoșcuiți despre politică. Așa e. Avem o clasă politică debilă, coruptă, prost-crescută și prost educată. Și-atunci de ce să mai mergem să-i votăm? Chiar credem că se va schimba ceva?

Nu știu dacă votul din toamna aceasta va schimba sau nu ceva. Nimeni nu știe. Fără să neg cele scrise mai înainte, o să încerc să dau totuși, pentru fiecare cetățean în parte, citeva argumente de ordin particular în favoarea mersului la vot.

1) N-o să spun acum sloganul de care multă lume s-a săturat, „Cine nu votează nu contează”, dar nu fiindcă n-ar fi adevărat. În realitate e *mai rău decît atît*. Mai ales acum, în condițiile unui vot (parțial) uninominal. Ca să fiu mai concret, hai să presupunem că dumneata, cititorule, fără a fi neapărat un fan al vreunui partid, ești un adversar

Gaudeamus 2008 Raport final

Sub cupola Romexpo, Tîrgul Internațional de Carte de Învățtură Gaudeamus, ajuns la a XV-a ediție, e mult mai mult decît un loc unde cartea se vinde ca pîinea caldă. E un loc al înțilnirilor, așteptate și neașteptate. Printre cumpărători îi vezi pe producători; scriitori și critici la standurile editurilor, prezentînd cele mai proaspete apariții sau pur și simplu transformați la rîndul lor în cumpărători, cu geanta grea pe umăr sau cu sacoșe doldora, ținute grijuliu în brațe ca pe niște copii răsfațați, protejați, și cu ochii la rafturile colorate, în timp ce alți ochi îi privesc pe ei: „Ah, uite, uite-l pe...”.

Veronica D. Niculescu

Pe Șerban Foartă dînd autografe pe *Mic tratat de psihologie*, la standul Editurii Humanitas, vesel, jucăuș, întrebînd fiecare cumpărător al cărții cine este, ce să îi scrie lui anume în carte. Discutînd cu cei mulți și răbdători de la coadă, care se uită unul peste umărul altuia, ca la un spectacol. M-am ales cu o dedicație pisicească personalizată și-o fotografie cu autograf strecurată cu grijă în volum.

Apoi pe Radu Pavel Gheo și pe Adela Greceanu, la standul Polirom, semnînd pentru cititori pe *Numele mierlei și Mi-reasa cu șoșete roșii*. Tot aici, pe Florin Iaru prezentînd *Seria de autor „Vladimir Nabokov”*, în timp ce în public o zărim pe Cecilia Ștefănescu. Horia-Florian Popescu, explicînd cum caută cu mîgălă sensul potrivit al unui cuvînt din limba engleză, confruntînd textul și cu edițiile rusești ale volumelor lui Nabokov.

Pe Dan C. Mihăilescu cutreierînd etajul circular, în căutare de comori demne de-a fi prezentate în cinci minute dense la Pro TV, pe Augustin Buzura plimbîndu-se pe lîngă standul Univers Enciclopedic, pe Marius Chivu trîgîndu-și sufletul între două prezentări de carte. Pe Gabriel Liiceanu aplecat deasupra primei pagini din *Scrisori către fiul meu*, pentru autografe, și pe Lucian Dan Teodorovici, chiar la intrarea în Romexpo, dînd interviu, cu ediția cartonată a cărții *Cercul nostru vă prezintă*, și pe Radu Aldulescu, povestindu-i lui Emil Brumarul cum a fost la Viena.

Recorduri ale ediției

Frezenia tîrgului s-a văzut foarte bine la standurile editurilor mari, de la Polirom, Cartea Românească și Humanitas, la RAO, Nemira, Curtea Veche, Art, sau All, Tritonic, Trei, Corint. Editura Paralela 45 a trebuit să facă față asediului de cumpărători care, din a treia zi a tîrgului,

nu au mai găsit ceea ce căutau: *O istorie critică a literaturii române*, de Nicolae Manolescu. Cartea s-a epuizat rapid, iar doritorii aflau la stand că au două opțiuni dacă doresc cartea: ori să pîndească un anumit moment, pe la prînz, cînd aveau să se mai aducă circa o sută de exemplare proaspăt tipărite în fiecare zi, fie să completeze un formular de comandă și să primească acasă cartea, la prețul de tîrg, cu reducere. Aceasta a fost cartea care a făcut ca la Gaudeamus să se înregistreze un record: peste trei mii de exemplare din carte vîndute. Al doilea record al tîrgului a fost numărul de vizitatori: peste o sută de mii, în cinci zile.

La Editura Polirom, în topul vînzărilor s-au situat *Memoriile* lui Valeriu Anania, 1.100 de exemplare vîndute, dar și volumele semnate de Filip Florian, Ernest Hemingway sau Octavian Paler și *Dictionarul comunismului*, în timp ce la Editura Humanitas cel mai bine s-a vîndut cartea *Scrisori către fiul meu*, de Gabriel Liiceanu, 1.400 de exemplare.

FOTO: Veronica D. Niculescu

TÎRGUL ÎN CIFRE

» O parte din sumele rezultate din vînzarea biletelor de intrare, cu un preț de 3,5 lei, sînt destinate finanțării parțiale a proiectului „Un Nobel pentru literatura română”, inițiat de Radio România cu prilejul ediției din 2006 a Tîrgului Gaudeamus. Aceste fonduri sînt utilizate pentru

finanțarea unor debuturi literare, traducerea lucrărilor unor scriitori români în limbi de circulație internațională și promovarea literaturii române peste hotare. Obiectivul campaniei, pe termen mediu și lung, este obținerea unui Premiu Nobel de către un scriitor român.

» Fondurile obținute prin vînzarea biletelor la ediția precedentă a Tîrgului Internațional Gaudeamus, circa 8.000 de lei, vor fi utilizate pentru finanțarea parțială a apariției volumului *Cel mai bun roman al tuturor timpurilor*, de Daniel Bănuțescu, care va fi publicat de Editura Cartea Românească și care este în curs de traducere în limba germană.

» Revista tîrgului a fost realizată într-un tiraj de 10.000 de exemplare, distribuite gratuit atît în incinta tîrgului, cit și în zone cu trafic pietonal intens din București.

» Programul de manifestări a cuprins peste 400 de evenimente, organizate în mai multe locații special amenajate în incinta pavilionului și în cadrul standurilor expozațiilor. Mai mult de jumătate – 57,5% – au fost lansări sau prezentări de volume ale unor autori români, complete de lansări de titluri aparținînd unor autori străini traduși în limba română, în proporție de 21,25%, și de evenimente profesionale (dezbateri, seminarii, mese rotunde), care au reprezentat 12,5% din totalul evenimentelor.

UN MUȘUROI EXPLOZIV

Asemenea celui dinții hipermarket deschis la periferia unui mare oraș, chiar în ajun de Crăciun, așa mi s-a părut Tîrgul Gaudeamus – un mușuroi exploziv, supraaglomerat, unde clinchetul sticlelor de vin și strălucirea globurilor erau înlocuite de foșnetul paginilor și de bannerelor colorate ce anunțau reduceri de preț. N-ar fi strînat cărucioare pentru cumpărăturile voluminoase, însă asta ar fi sorit aglomerația. Am pornit din Sibiu chiar în ziua în care urma să se deschidă Carrefour și m-am întors odată cu prima ninsoare. La Predeal, Brașov, Făgăraș, nămeții de pe marginea străzilor erau cam cît teancurile de cărți duse în brațe de cei mai frenetici dintre cumpărători. Cine încă mai spune că nu se citește ar face bine să se mai gîndească o dată. Afirmația e ruptă în coate. Tabloul tîrgului, văzut fie în ansamblu, fie în detalii, o contrazice.

FOTO: Veronica D. Niculescu

15 cu Gaudeamus XV

19-23 noiembrie, Tîrgul Internațional de Carte de Învățătură Gaudeamus, ediția a XV-a. Cînd nimeni nu i-a mai spus așa, ci doar Tîrgul Gaudeamus. Primul an cînd se ratează repetițiile pentru 1 Decembrie și nu merge nimeni pe jos între Arcul de Triumf și Romexpo. Mai bine, mai rău decît în alți ani? La fel.

Elena Vlădăreanu

1 Mi-am tot amintit de primul Gaudeamus la care am fost. Era în 2000, abia intrasem la facultate, eram falită și ultimii mei bani i-am lăsat la intrare. Dar aveam un soi de entuziasm pe care mi-e imposibil să-l descriu și pe care l-am pierdut cu trecerea timpului. Acum, chiar dacă am bani să-mi iau cărți, de fiecare dată îmi iau tot mai puține și, dacă stau să mă gîndesc bine, nici măcar nu-mi (mai) plac tirgurile de carte.

2 Pentru cei curioși cum o mai duce șantierul de la intrarea în Romexpo: foarte bine, așa de bine, că a făcut și pui.

3 Da, și anunțurile cu tematică dentară sînt la locul lor și m-au însoțit zilnic pe aleea care duce la Pavilionul Central. Am și încercat să înregistrez câteva, dar nu le-am prins pe cele mai amuzante, cu „fă nu știu ce și cîștigi un implant”. Dacă nu ar mai exista acele voci perfect radiofonice prezentîndu-mi punți, unituri, șuruburi, fixodent, implanturi, tîrgul de carte nu ar fi același.

4 Nu, nu mi-am luat *Istoria* lui Manolescu. Presupun că erați curioși. Primul motiv ar fi că nu m-am îndurat să dau 200 de lei, care a fost prețul de vînzare în tîrg, e drept, cu 50 de lei mai

mic decît cel din librărie. Al doilea motiv ar fi că îi presimt prea bine soarta în cazul în care ar ajunge în biblioteca mea: nu îi pot garanta un loc în bibliotecă, ci numai pe lingă, aș frunzări-o vreo cîteva zile sau cît mi-ar lua interbelicii și contemporanii, că aștia mă interesează, după care m-aș împiedica la propriu de ea. Al treilea motiv este că efectiv m-am simțit inhibată de intensitatea cu care oamenii își doreau această carte. De fiecare dată cînd am trecut pe la standul Paralela 45 era ceva legat de *Istoria* lui Manolescu: ori tocmai se epuizase ultimul exemplar și trebuia să li se explice doriților că mai durează pînă vine următorul calup și că mai bine se trec pe lista de așteptare, ori tocmai sosise un nou calup și oamenii întindeau, ca și cum ar fi întins banii pentru o pungă de flori-tele, 200 de lei. Circotașii ar spune că e cam imposibil să vinzi 3.000 de exemplare, așa cum spune editura că s-a întîmplat, dintr-un tiraj care nici măcar nu a fost prezent la stand, decît pe bucăți.

5 Bineînțeles că am fost curioasă dacă numărul „2000”, de la „generația...”, există în *Istorie*. Există, dar reprezentată masiv de publiciști, precum Cristian Tudor Popescu.

6 La standul Editurii Coruț Pavel, nu-mai cărți semnate de Pavel Coruț,

Am vrut să întreb care sînt noutățile, dar mi-a fost jenă, pentru că în dreapta mea se coagula o mică turmă de fani Pavel Coruț care așteptau autografe și o vorbă bună de la maestrul Pavel Coruț în persoană. Maestrul era îmbrăcat la patru ace, adică într-un costum gen „nuntă”, și fuma Kent lung. Dacă nu ați înțeles, o mai zic o dată: fuma Kent lung. La stand. Adică într-un tîrg de carte, inconjurat de kile de maculatură inflamabilă. Nu am avut pe cine să anunț, dar în ziua aia am plecat mai devreme.

7 A fost mai îngheșuală decît în alți ani. Au apărut tot felul de standuri ale unor edituri sau distribuitori sau rozători obscuri, precum o firmă de distribuție care a descărcat o basculantă cu tipăriții bizare de la începutul anilor '90, probabil luate de la gura unei armate de șoareci. Se vindeau cu 2 lei bucata – mult, credeți-mă – și te trimiteau rapid la baie să te speli pe mîini după „consultare”.

8 Ca întotdeauna, sociologul Alexandru Horia cu o suită de băieți după el, alții de la an la an. Acum unul cu creastă punk clasică vinde (50 de bani, nu vă speriați) o fiuică intitulată *Kartier*, care, în doar opt pagini, reușește să te adoarmă mai ceva ca o dezbatere despre comunism.

9 Au dispărut toate cîrciumile din Pavilionul Central, cu excepția unei tonete de înghețată și a unui restaurant cu chelneri nesimțiți, prețuri asemenea lor și ticsit de lume, că, na, după cîteva ore de rezistat printre cărți trebuie să și infuleci ceva. Și cum afară este un pic cam iarnă și cum, cu excepția micilor, a gogoșelilor „fițoșele” și a kurtos kolakului, nu prea ai ce alege, tot măntru eșuezi căutînd un loc.

10 Pentru că era imposibil să nu mă scoată din mîini ceva, aici, la cîrciumă, s-a întîmplat: vreau să cumpăr o sticlă de apă. Îmi cere cu 50 de bani mai mult decît cu o zi în urmă. Adică 4 lei. Aproape cît o carte la Brumar. Întreb de ce. Așa, mi se răspunde. Cum așa, insist, de la o zi la alta? Da, de la o zi la alta. Nu înțeleg, fac pe proasta în continuare. Pentru că, intervine una cu gura mai mare decît a mea, probabil șefa lor, nu aveam să dăm restul și oame-nii așteptau 50 de bani. Aha, așa e un motiv să mărești prețul peste noapte, înțeleg în sfîrșit, așteptînd, la rîndul meu, restul (1 leu). Am așteptat vreo zece minute, gîndindu-mă că voi simți pe viu încă o creștere a prețului sticlei de apă minerală.

11 Standuri care mi-au plăcut: Art, Curtea Veche, Vellant, RAO, Corint.

12 Un mare mister: cîți nostalgici printre consumatorii români de carte! La concurență cu un alt mister: de ce se cumpără în draci volume semnate de Vintilă Corbul, Eugen Burada și, mai ales, Sven Hassel în ediții de lux, precum cele de la „Adevărul”? Oamenii buni, gîndiți-vă puțin: în anii '90 citeați Sven Hassel în niște ediții ca vai de mama lor și nu vă gîndeți să le lăsați moștenire urmașilor urmașilor voștri. Dar nu pentru că, vezi-doamne, cărțile alea arătau cum arătau, ci pentru că nu îți faci loc în bibliotecă pentru astfel de literatură. Mai ales cînd costă o căruță de bani (în jur de 50 de lei).

13 Unde m-am păcălit: la Vinea. În prima zi, am dat o bancnotă de 50 de lei pentru două cărți de Angela Marinescu (10 lei bucata). Dar doamna

de la stand nu avea să-mi dea restul. Ziua următoare le-am luat cu 15 lei bucata.

14 M-am umplut de energie negativă cînd m-am întîlnit cu Marin Mincu. M-a luat imediat în primire, sărînd de la una la alta, fiecare dintre aceste subiecte enervîndu-mă din ce în ce mai mult, avînd senzația că a venit cu lista pregătită, să vadă dacă și cum reușește să mă scoată din sărite. Iată că a reușit: că am devenit un star și mă plimb prin străinătăți în loc să scriu, că m-am îngrașat, că titlul lucrului meu volum e prost și că ar fi bine să-l înlocuiesc cu sau cu sau cu, să-l ascult pe el.

15 Lista mea la Gaudeamus XV: *Fantoma din moară* de Doina Ruști (Polirom), *Mireasa cu șosete roșii* de Adela Greceanu (Polirom), *O pasăre pe sîrmă* de Ioana Nicoalaie (Polirom), *Poze cu zîmți* de Anca Mizumschi (Brumar), *Simfonia lupului* de Marius Daniel Popescu, *Geopolitica drogurilor* de Alain Labrousse și *Karl Marx în 1234 de fragmet* (amîndouă la Ideea Europeană), *Vitali* de Adrian Sîngeorzan (Curtea Veche), *Așa cum a fost* de Daniel D. Marin, *Limbaul dispariției și Întîmplări derizorii de sfîrșit* de Angela Marinescu (toate la Vinea), *Păpușa de ceară* de Ana Dragu (Charmides), *Nasturi în lanul de porumb* (antologie, Brumar), *America! America!* de Marius Oprea și *Pădurea metalurgică* de Radu Andriescu (Cartea Românească), antologia Festivalului Internațional de Literatură de la Sibiu (Art), *Ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale...* de Ion Iovan (Curtea Veche), *Mincinosul* de Stephen Fry (Humanitas).

COMEDIA-FRANCEZĂ LA BUCUREȘTI

Între sforăit și cîntat

Comedia-Franceză, pilonul teatrului de repertoriu clasic, un adevărat Luvru performativ, a venit la București cu două spectacole înrudite ca demers, cercetare teatrală și reflecție socială.

Pentru cei care asociază Comedia-Franceză cu un spațiu prin definiție tradițional, cele două montări aduc în centru o schimbare de perspectivă în receptare. Afît *La Festa*, scrisă de un dramaturg contemporan (Spiro Scimone), cît și *Les Précieuses ridicules* (Molière) vin cu o abordare actuală a conceptului de ridicol: privat și public, intim și social.

Mihaela Michailov

La Festa e fotograma unei familii care pedalează pe pista banalităților, a nimicurilor zilnice, obositoare de la un punct încolo tocmai pentru că funcționează în gol, fără nici o șansă de depășire.

Răsucirea în aceleași și aceleași dialoguri tocite, devenite stereotipuri de supraviețuire robotică, face ca imaginea condensată a unei zile să fie simpatomă pentru o întreagă existență. Succesiunea replicilor nu e altceva decît o formă de stăg-nare și împotmolire în ping-pongul familial, care pune mereu sub semnul întrebării vitalitatea cuplului, salvată, pentru citeva secunde, în final, de un dans tandru. Singurul capabil să imblinzască raporturile crude dintre o mamă, un tată și un fiu supraponderal, care trăiesc fără să trăiască, care mestecă, în buclă, glazura unui tort cu toate ingredientele si-ciei și pisalogiei. Asemeni unor copii amnezici și abulici, condamnați să reia, la nesfîrșit, un joc cu o unică regulă: tocirea nervilor celuilalt. Copii-părinți și părinți-copii (fiul aduce cei mai mulți bani în casă) afundați în *dramaturgia absurd caznică*, în aberantele contradicții care, cu cît sînt mai stupide, cu atît devin mai semnificative pentru înțelegerea neînțelegerilor recurente, care fac sarea și piperul cuplului. Detaliile lipsite de importanță – nasturii de la pantalonii, salata, brinza, bucată de carne, lectura știrilor din ziare cu o zi întîrziere –

ce contează e ridicolul luat în serios și concentrat în discuțiile generale sau particulare cu o consecvență care îi face pe actori *performeri ai banalității cotidiene*. Ridicol care pigmentează tirul întrebărilor, asumat firese și pe bune, fără nici o intenție de persiflare sau subminare. Relevanța insignifiantului este punctul forte al spectacolului regizat de bulgarul Galin Stoev, care în 2006 și în 2007 a prezentat la Festivalul de la Avignon *Oxygen* și *Geneza nr. 2* de Ivan Viripaev, două texte-reflecții biblice. Rigoarea cu care regizorul construiește situații la limita dintre cinism și duioșie, accentele puse pe dinamica platitudinii și pe tonul sobru cu care cele mai hilare și mai anodine fapte sînt exprimate transformă *La Festa* într-un clip familial, care, concentrat, dă dimensiunea vieții în trei. Repetate, frecvențele devin refrenul unei incantații cotidiene absurde prin reluare, firești prin inventariere, care se consumă între cafeaua băută cu mai mult sau mai puțin zahăr.

După ce își storc creierii fără milă și, în același timp, cu o nedismulată tandrețe, după ce și-au rumegat răspunsurile previzibile, mama și tata se iau în brațe. Dansează și se bucură după 30 de ani de conviețuire între sforăit, mîngiere și ardere a neuronilor. Ii leagă obișnuința și nostalgia, singura care nu se uzează. Care rămîne intactă. Și îi mai leagă ceva: un fiu obez și sictirit care cîntă cu patos și duioșie *Guarda che luna*.

Testerul ipocriziei

Les Précieuses ridicules e conceput de regizorul englez Dan Jemmett ca un cabaret *glamorous* în care spioala și artificul sînt la nivel de formă și conținut esențiale. Aparența se dă în spectacol în cel mai pervers dintre spectacolele expuse clișeele sociale și

La Festa, în regia lui Galin Stoev

mecanismelor pervertite de a pretinde că ești ceea ce nu ești pentru a-ți putea falsifica autoreprezentarea. Cele care pretind un autentic ritual erotic pentru a fi cucerite cad în plasa unei înscenări abile și sînt păcălite exact cînd se așteaptă mai puțin. Cartea pe care joacă valeții ce le seduc e chiar falsitatea lor găunoasă, intenția de a-și supralicita așteptările și de a-și fenta de fapt statutul. Miza montării e punerea în abis a ipocriziei camuflete în eleganță, truc temporar care, pe termen lung, o dă în bară și devine o spumoasă sursă de ridicol. Regizorul înscenează ridicolul, îl acoperă și îl descoperă în spatele unei cortine roșii prin teatralizarea fiecărui gest, prin exhibarea fiecărei emoții și a pretinsei apartenențe la un cod social care poate fi, extrem de facil, demontat pentru că e contrafăcut. Dejucarea lui se face din interior, prin deplina lui însușire, prin obediența față de reguli care, subminate, demonstrează cît de precar devine un întreg comportament social în absența fundamentării lui. Spectacularul – scena în scenă – este accentuat pentru a se puncta puterea de fascinație și, de asemenea, atracția față de tot ce pare rafinat, dar este, în realitate, de o flagrantă primitivitate, fardată cu tasterile snobismului de secol XVII, cum nu se poate mai actuale în 2008. Un teatru al ipocriților – jocul actorilor exploatează la maxim toate semnele emfazei, de la detalii vestimentare la mimică – își etalează toate instrumentele de seducție și abandonare prin convertirea ridicolului în partitură de joc.

Les Précieuses ridicules, în regia lui Dan Jemmett

www.docest.wordpress.com

a 60-a aniversare a
Declarației Universale a Drepturilor Omului

IASI
4-5-6 DECEMBRIE 2008
CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR

FESTIVALUL DE FILM DOCUMENTAR
DOC EST

organizatori:
GOETHE-ZENTRUM IASI
CENTRE CULTUREL FRANÇAIS IASI

parteneri:
Forumul cultural austriac
Goethe Institut

partenerii media:
Radio Cluj
Radio Europa
Radio România
Radio Free Europe
Radio Liberty
Radio 538
Radio 104.7
Radio 101.9
Radio 102.3
Radio 103.7
Radio 104.1
Radio 104.5
Radio 105.1
Radio 105.5
Radio 106.1
Radio 106.5
Radio 107.1
Radio 107.5
Radio 108.1
Radio 108.5
Radio 109.1
Radio 109.5
Radio 110.1
Radio 110.5
Radio 111.1
Radio 111.5
Radio 112.1
Radio 112.5
Radio 113.1
Radio 113.5
Radio 114.1
Radio 114.5
Radio 115.1
Radio 115.5
Radio 116.1
Radio 116.5
Radio 117.1
Radio 117.5
Radio 118.1
Radio 118.5
Radio 119.1
Radio 119.5
Radio 120.1
Radio 120.5
Radio 121.1
Radio 121.5
Radio 122.1
Radio 122.5
Radio 123.1
Radio 123.5
Radio 124.1
Radio 124.5
Radio 125.1
Radio 125.5
Radio 126.1
Radio 126.5
Radio 127.1
Radio 127.5
Radio 128.1
Radio 128.5
Radio 129.1
Radio 129.5
Radio 130.1
Radio 130.5
Radio 131.1
Radio 131.5
Radio 132.1
Radio 132.5
Radio 133.1
Radio 133.5
Radio 134.1
Radio 134.5
Radio 135.1
Radio 135.5
Radio 136.1
Radio 136.5
Radio 137.1
Radio 137.5
Radio 138.1
Radio 138.5
Radio 139.1
Radio 139.5
Radio 140.1
Radio 140.5
Radio 141.1
Radio 141.5
Radio 142.1
Radio 142.5
Radio 143.1
Radio 143.5
Radio 144.1
Radio 144.5
Radio 145.1
Radio 145.5
Radio 146.1
Radio 146.5
Radio 147.1
Radio 147.5
Radio 148.1
Radio 148.5
Radio 149.1
Radio 149.5
Radio 150.1
Radio 150.5
Radio 151.1
Radio 151.5
Radio 152.1
Radio 152.5
Radio 153.1
Radio 153.5
Radio 154.1
Radio 154.5
Radio 155.1
Radio 155.5
Radio 156.1
Radio 156.5
Radio 157.1
Radio 157.5
Radio 158.1
Radio 158.5
Radio 159.1
Radio 159.5
Radio 160.1
Radio 160.5
Radio 161.1
Radio 161.5
Radio 162.1
Radio 162.5
Radio 163.1
Radio 163.5
Radio 164.1
Radio 164.5
Radio 165.1
Radio 165.5
Radio 166.1
Radio 166.5
Radio 167.1
Radio 167.5
Radio 168.1
Radio 168.5
Radio 169.1
Radio 169.5
Radio 170.1
Radio 170.5
Radio 171.1
Radio 171.5
Radio 172.1
Radio 172.5
Radio 173.1
Radio 173.5
Radio 174.1
Radio 174.5
Radio 175.1
Radio 175.5
Radio 176.1
Radio 176.5
Radio 177.1
Radio 177.5
Radio 178.1
Radio 178.5
Radio 179.1
Radio 179.5
Radio 180.1
Radio 180.5
Radio 181.1
Radio 181.5
Radio 182.1
Radio 182.5
Radio 183.1
Radio 183.5
Radio 184.1
Radio 184.5
Radio 185.1
Radio 185.5
Radio 186.1
Radio 186.5
Radio 187.1
Radio 187.5
Radio 188.1
Radio 188.5
Radio 189.1
Radio 189.5
Radio 190.1
Radio 190.5
Radio 191.1
Radio 191.5
Radio 192.1
Radio 192.5
Radio 193.1
Radio 193.5
Radio 194.1
Radio 194.5
Radio 195.1
Radio 195.5
Radio 196.1
Radio 196.5
Radio 197.1
Radio 197.5
Radio 198.1
Radio 198.5
Radio 199.1
Radio 199.5
Radio 200.1
Radio 200.5

COSTI ROGOZANU ÎȘI DOREȘTE CA ISTORIA LUI MANOLESCU SĂ NU AIBĂ DESTINUL ISTORIEI LUI CĂLINESCU

„Eu nu cunosc un Manolescu-Mesia, ci un om normal, al îndoielii”

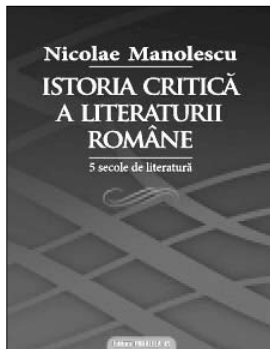
Ion Bogdan Lefter a redeschis „Cafeneaua Critică” în TSC, un club nou din Casa de Cultură a Studenților din Capitală. Primul subiect abordat a fost acela al mult-așteptatei *Istoriei critice a literaturii române*. 5 secole de literatură de Nicolae Manolescu, apărută la Editura Paralela 45, pe 19 noiembrie.

Elena Vlădăreanu

Cafeneaua Critică în această nouă ediție s-a deschis cu o zi înainte de Târgul de Carte Gaudeamus, respectiv cu două zile înainte de lansarea oficială. Nici măcar cei doi invitați – Costi Rogozanu și Gabriel Dimisianu – nu au avut la dispoziție mai mult de câteva ore pentru răsfoirea *Istoriei*. În ciuda observațiilor făcute de Costi Rogozanu în deschiderea seriei – *Istoria* lui Manolescu „este cel mai mare generator de birfă literară”, despre ea se tot vorbește de ani buni –, în sală a fost destul de puțină lume și, mai ales, puțină presă. Lucru care nu s-a repetat la Gaudeamus, unde Manolescu a fost în permanență asaltat de hoardele de admiratori, cititori, colecționari de autografe, doritori de interviuri.

„Mi face bine că o carte atât de serioasă poate stârni discuții de cafeenea”, mai spunea Rogozanu cu două zile înainte de lansarea din târg. Discuțiile de cafeenea ca discuțiile de cafeenea. Dar la lansarea de la Gaudeamus erau sute de oameni, mulți (nezăriași) filmau cu telefoanele mobile, fotografiau, înregistrau. Apoi i-am văzut bulucindu-se la standul Editurii Paralela 45 să-și procure misterioasă și destul de scumpa carte. Cum probabil va fi ultima apariție de genul acesta și în condițiile acestea – cu un autor credibil, la o editură semnificativă, acoperind tot (zice Manolescu) sau aproape tot din literatura română a tuturor timpurilor – i-aș sfătuji pe oameni să-și păstreze înregistrările și să le adauge colecției.

„Un Manolescu deosebit de ludic. Cu cât ne apropiem de contemporani, cu atât găsim chestii pe care ne-ar fi imposibil

să le găsim în lucrările lui Manolescu din tinerețe sau de maturitate”, observa Rogozanu în cadrul „Cafenelei Critice” de la TSC. „Fără ludic, ar fi o cărămidă și altă”, admite Manolescu. „E foarte greu să scrii despre scriitori. Dacă nu-i lauzi, de ce nu i-ai laudat? Dacă îi lauzi, de ce nu i-ai laudat și pe alții la fel? Am recitat literatura română de la un capăt la altul, cu seriozitate, dar mai ales cu bucurie. Un critic literar care nu citește cu bucurie, mai bine să n-o mai facă”, este de părere autorul, adăugând că nu și-a dorit „ca această carte să fie contestabilă sau incontestabilă. Mi-am dorit să scriu exact ce cred. Din fericire, multe vor fi contestabile, pentru că altfel am spune: «Vă duceți acasă, asta este Biblia, o învățați și o spuneți pe de rost». Nu este o bibliie, este o carte. Nu mi-am dorit să spun lucruri definitive, o ediție a II-a va arăta, posibil, altfel”. Ceea ce spune Costi Rogozanu în

continuare are legătură cu dorința lui Manolescu: „Îi doresc ca această carte să nu fie literă de lege, să rămână vie, să nu aibă destinul *Istoriei* lui Călinescu, care a devenit un blestem didactic. Eu nu cunosc un Manolescu-Mesia, ci un om normal, al îndoielii”.

„Nu am vrut să judec pe nimeni”

În „Cafeneaua Critică” s-a discutat și despre două articole, care, probabil, vor prilejiu discuții: Camil Petrescu, care a fost un scriitor important, dar „fără pic de talent”, și Constantin Noica, căruia Manolescu nu se arată dispus să-i accepte compromisurile ideologice. „Nu am vrut să judec pe nimeni. Nici măcar pe Ion Caraion, cazul cel mai ticălos de scriitor care a colaborat cu Securitatea. Ce a fost înainte de 1962 nu știu și nu vreau să știu, când puteai intra la închisoare pentru că nu-ți plăcea stilul lui Zaharia Stancu, de exemplu, așa cum a pățit Florin Pavlovi, autorul unei extraordinare cărți, *Tortura pe înțelesul tuturor*, care a făcut închisoare șase ani pentru că a spus că nu-i place stilul prozei lui Zaharia Stancu. Dar Noica, cel mai inteligent om pe care l-am cunoscut, nu avea nici un motiv să susțină în mod obiectiv cauza regimului comunist, ceaușist, protoconunist, naționalist de extremă dreapta din anii '70. Partidul Comunist s-a sprijinit ca de un stâlp pe Noica. Era o mare personalitate, independentă, un filosof, un om inteligent, unul dintre puținii care publicau și care făceau jocurile regimului. De ce? Nu știu. Pentru asta nu pot să-l judec, nici să-l absolv. Pur și simplu, constat. E trist, dar din păcate și adevărat”.

VORBE LA CAFENEAA

Nicolae Manolescu

» „Sigur că multe pot stârni discuții, sigur că există și birfe. Este o aură în jurul oricărei cărți. E foarte normal. Am destulă experiență ca să pot spune că scriitorii români nu sînt niciodată mulțumiți de opinia critică.”

» „De ce Emilia nu are nici un cuvînt? Dacă ar fi avut talent, Camil Petrescu i-ar fi dat cuvîntul și ei. Nu a fost în stare. Nu știa ce să-i pună în gură. Am vrut cîndva să fac o farsă și să mă prefac că am descoperit un document, un manuscris Camil Petrescu ignorat, care ar fi existat în roman, așa cum Scrierile Doamnei T, alături de poeziile lui Ladima, de Fred Vasilescu. Punctul de vedere al Emiliei. Dar cum nici eu nu am talent de

prozator, nu am fost în stare să scriu o carte de felul ăsta.”

Ion Bogdan Lefter

» „În multe capitole sînt tot felul de lucruri care vor stârni mari discuții. Va fi mare zădărnici după cartea asta, avertizez pe toată lumea.”

Costi Rogozanu

» „Academic se spune așa: sînt mari așteptări cu acest volum. Neacademic, vă spun eu: sînt mari birfe cu acest volum. Din păcate sau din fericire, acest gen de carte stărnește și un astfel de gen de discuții. Pe mine mă amuză și îmi face bine să văd că o carte atît de serioasă, cum e o istorie literară, poate naște și discuții de cafeenea”.

O săptămîna mai tîrziu, la „Cafeneaua Critică” s-a discutat despre „Ce, cum și cu ce pret organizăm evenimente culturale” – Tîrgul Gaudeamus, recent încheiat, Festivalul Internațional de Literatură București organizat de Oana Boca, Bogdan-Alexandru Stănescu și Vasile Ernu, Bienala Tinerilor Artiști din București. Urmează Serban Foarta pe 3 decembrie.

DE IERI ȘI DE AZI

Cînd eram prin primul an de facultate, decî în urmă cu vreo opt ani, tot auzeam despre niște întîlniri fabuloase, care avuseseră cîndva loc în subsolul Facultății de Litere. Ca să vă faceți o idee, în subsol se ajungea pe niște scări strîmte, iar drumul și-l ghida mai degrabă mirosul, un amestec de tocniță cu tuș de xerox, decît lumina. Înainte

de a păși în subsol, la capătul scării, într-o cămăruță, era și este probabil un anticariat, mai mereu închis. Eu, cel puțin, nu țin minte să-l fi văzut vreodată deschis. Dar și aici se pare că erau ascunse niscăi comori, mai ales pentru studenții de la Franceză. În hol, la xerox, era mereu coadă, așa că mă delectam cu cele cîteva mițe care își luau

prînzul de pe niște cartoane sîlinoase. Mai auzeam că în subsolul de la Litere trăiesc și cîteva familii, dar nu am văzut niciodată cearsăfuri și rufe pe acolo. Înțelegeți de ce mi se părea incredibil că în acest loc ar fi putut veni, în urmă cu mai puțin de zece ani, Monica Lovinescu și Virgil Ierunca, de exemplu. Ion Bogdan Lefter, cel care a

inițiat, moderat, desființat și reluat acum, în 2008, „Cafeneaua Critică”, îmi spune că dacă cobori pe celelalte scări – nu mai știu care, le-am încurcat iar – dai într-un spațiu foarte larg, unde la mijlocul anilor '90 chiar era un bar pentru studenții de la Litere și aici ar fi funcționat prima „Cafenea Critică”. A doua „Cafenea Critică” s-a

redeschis într-un spațiu cu nume bizar, The Silver Church, un amestec de kitsch glam cu gotic, luminat de candelabre și împințit de canapele din vinil gri metalizat și scaune din plexiglas. Prețurile sînt exact așa cum te-ai aștepta de la un astfel de spațiu. Adică mari și *sno-bish*, pentru că nu se vînd decît recipiente mici, nimic

nu depășește aici 250 ml și 330 ml. Nu există nici măcar băutura esențială în caz de iarnă, ceaiul cald.

Am spus toate astea pentru că locul acesta este foarte nou – cu o oră înainte de redeschiderea „Cafenelei”, încă se mai băteau cuie, se aranja scena într-un miros halucinant de vopsea –, deschis în Casa Studenților. (Elena Vlădăreanu)

DUPĂ 20 DE ANI, CINEASTUL IOSIF DEMIAN REVINE ÎN ROMÂNIA ȘI VA FACE UN DOCUMENTAR LA ROȘIA MONTANĂ

Genul de producție din Vest n

L-am cunoscut la Ierusalim cu ocazia Retrospectivei filmului românesc, lansată pe 11 noiembrie de ICR Tel-Aviv, la cele trei cinemateci israeliene. Venise direct din Australia împreună cu soția sa, Erika, pentru a ne arăta *O lacrimă de față*, pentru care ratase la mustață Premiul Caméra d'Or de la Cannes, în 1982. Prima vizită în Israel. Prima întâlnire, după mai bine de 20 de ani, cu Costel Safirman (de la Cinemateca din Ierusalim), care i-a fost producător delegat la *O lacrimă de față*, și reîntâlnirea după o perioadă scurtă cu Dan Pița, pentru care (și pentru Mircea Veroiu) făcuse imaginea la *Nunta de piatră*. Este un bărbat plin de căldură, atent cu toată lumea. Ne face poze. Ne dă cadouașe. Ne povestește tot felul în scurtul timp petrecut împreună. După Israel vine în România, unde plănuiește pentru la anul un documentar pentru care a câștigat credit de la CNC, dar și un masterclass amplu de operatorie.

Interviu realizat de Iulia Blaga

Veți face din nou film în România, după mai bine de 20 de ani.

Da, e greu de vorbit despre acest documentar pentru că, în general, nu-mi place să vorbesc înainte. E o situație specială. N-am mai fost la Roșia Montană de 40 de ani. Nu mai știu cum arată. Evident, arată altfel în mintea mea. A trebuit să revăd filmul de câteva ori, deși îl cunosc cadru cu cadru. Dar acest documentar, dacă voi reuși să-l fac, probabil că mă va reprezenta. Roșia Montană e doar pretextul. Eu cred că așa a fost hărăzit, să se facă filmul *Nunta de piatră* în acel loc de lume, iar acel loc de lume să aibă acea viață specială care poate seamănă cu viețile noastre fără să ne dăm seama. Mă fascinează faptul că egiptenii, de pildă, au avut ambiția de a păstra Abu Simbel. La noi, nu; s-a spus: „Să distrugem Roșia Montană” – nu contează, pentru că e mult aur dedesubt. Dar nimeni nu s-a

gândit să folosească acel aur pentru mutarea Roșiei Montane.

Dar dincolo de această dimensiune ecologică, să spunem, este vorba probabil de o întoarcere a dvs. la propriul trecut, nu?

Eu nu vreau să categorisesc. Vreau să mă întorc acolo așa cum oricine se întoarce în timp, probabil cu dezamăgire sau cu surpriză, sau cu nostalgie. Vreau să mă întorc acolo pentru că simt că nu am încheiat acel film. Da, mai am de zis ceva. Dacă m-aș fi întors vreodată la Roșia Montană, m-aș fi întors să fac acel *making of* al filmului, care la vremea aceea nu se făcea. În spatele filmului au fost lucruri extraordinare, pe care poate că lumea ar fi fost interesată să le cunoască.

A fost o opțiune grea aceea de a pleca din țară în 1985?

Nu, n-a fost. A fost de fapt un auto-exil. Am plecat din proprie inițiativă. Cu câțiva ani înainte eram la Paris, unde s-a întâmplat un lucru foarte deosebit: l-am sunat pe unul dintre prietenii mei cu care nu corespondam, dar ne știam bine, și el când a aflat, a trîmbitat „Vine Demian, vine Demian”, și s-au adunat... Le-am spus: „Fraților, n-am venit ca să rămân. Cită vreme mai pot lucra în țară, n-am de gând să rămân”.

Asta în ce an era?

În '83. Pe urmă am avut niște incidente – nu m-au lăsat să ies din țară de câteva ori la rând, deși nu aveam nici un motiv. Pe soția mea n-au lăsat-o niciodată să iasă. S-a gândit chiar să ceară viză pentru Coreea, poate acolo i se va da. Nu i s-a dat nici măcar pentru Ungaria. Lucrurile au fost foarte ciudate. La un moment dat mi s-a spus că eu în România nu mai fac film.

Cine v-a spus?

Venea de la conducerea de sus, de la Ladislau Heghedeș, parcă el era. Mi s-a părut ciudat pentru că mi s-a transmis printr-un scriitor – „Vezi că mi s-a dat de înțeles să-ți spun că tu nu mai faci film în țara asta”. Soției mele, care lucra de 10 ani în televiziune și care era cunoscută, i s-a desființat dintr-o dată postul și în fiecare zi aștepta să i se spună „Gata!”. Atunci a fost o perioadă foarte grea, n-am avut din ce trăi. Grație ACIN-ului, am putut obține o cameră la casa de oaspeți din Sinaia, și ne-am dus acolo cu copilul și cu niște prieteni. Fetele și-au luat mașina de cusut și coseau, eu băteam capse. Vindeam haine – așa am trăit șase luni. După șase luni ne-am întors în București, nu mai aveam unde locui... Tot felul de povești. Mă rog...

Dar ați reușit totuși să ajungeți în Ungaria.

Povestea a fost foarte simplă: aveam o invitație la Festivalul de la Avellino, juriul văzuse filmul *Piciul* și mi-a oferit premiul

cel mare. Ei vroiau ca în seara premierei toți cei care au fost premiați să urce pe scenă. Și mi-au trimis la București o invitație cu bilete de avion pe numele meu, deci nu a putut fi trimis altcineva în locul meu. N-au vrut să mă lase nici așa. Am plecat singur. A fost o întreagă peripeție, dar nu avem timp acum. Ce am făcut noi înainte de povestea asta a fost să depunem o cerere pentru pașaport turistic. Toată familia.

Copilul cți ani avea?

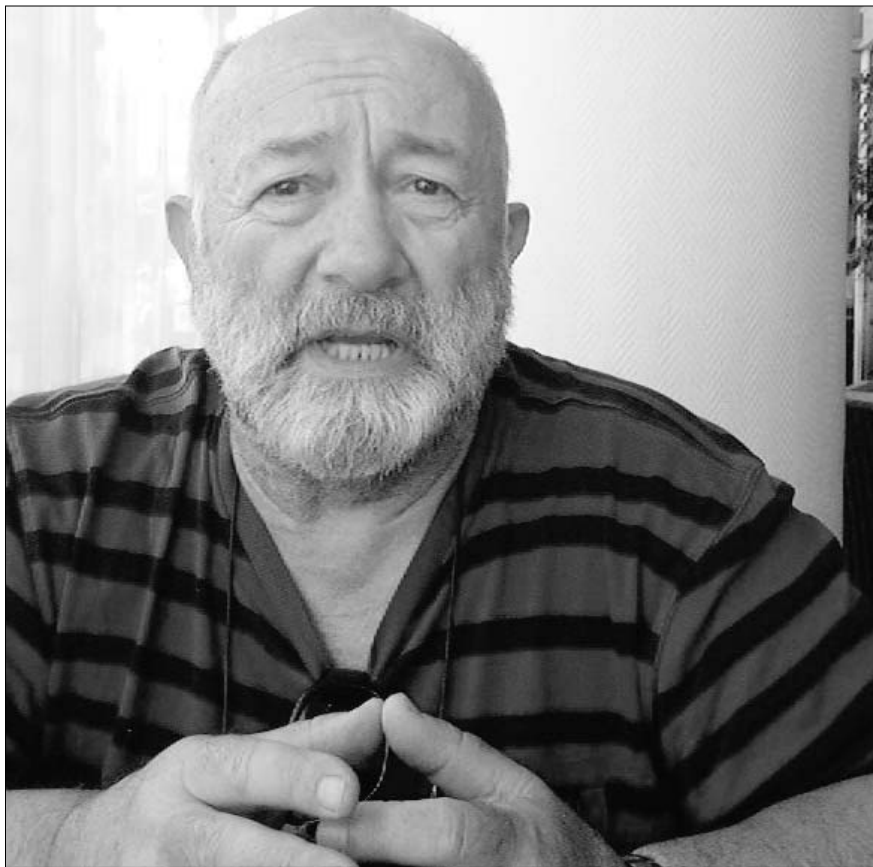
Doi ani jumate. În clipa în care eu am avut OK-ul pentru plecare și am plecat, soția a vrut să-și ia pașaport turistic pentru Ungaria. Ne gândeam la posibilitatea să vină pînă în Ungaria și de-acolo, om vedea. I s-a spus: „Nu, nu, nu. Să vină înfi domnul Demian acasă și pe urmă”. M-am întors în țară, și a venit cartea poștală care ne chema să ne luăm pașapoartele pentru Ungaria. A fost mult mai complicat, dar cert este că, în clipa în care am ajuns în Ungaria, am zis – cu riscul că ne vor prinde la graniță și ne vor trimite acasă – „N-avem nimic de pierdut”. Și am pornit. Aș putea vorbi o zi întreagă despre acel drum. Am ajuns la Viena, iar Australia a venit ca un accident.

Da, minciuna care s-a adevărit. Ne-ați povestit ieri.

N-a fost singura. M-am văzut cu unul dintre băieții de la revista „Cinema”, care era acolo pentru că nevasta lui avea rude în Viena, și l-am mințit. I-am spus că am o invitație în Australia...

De ce ați mințit?

Pentru că eu de obicei mint. Mint în favoarea adevărului. E stilul meu. Dar nu în ideea de a supăra oamenii. Îmi place mie să fantalez. Am mai făcut-o de câteva ori și s-a adevărit. Și de atunci mă tot gândesc să nu cumva să fac vreo gafă. Dar chiar s-a întâmplat. Azi-dimineață, la masă, Dan Pița a coborît, eu mă dușesem după cafea, iar el îmi spune nevastei mele: „N-am dormit bine azi-noapte”. Și eu, cînd vin la masă și îl văd pe Dan, îi zic: „Măi Dane, tu n-ai dormit bine azi-noapte”. Văd citeodată, dar nu sînt în stare să mă folosesc de chestia asta. În orice caz, studenții mă iubesc foarte mult pentru asta. În clipa în care apar dimineața, le spun: „Domne, cine-ți scrie scenariul? Spune-i să nu mai scrie scenariu proaste. Asta e un text de nefolositor”. Iar ei ridă. Revendind la Viena, am mințit – pe vremea aceea nici nu bănuiam că o să ajung în Australia. Austriecii mi-au refuzat azilul politic pentru că n-am vrut să spun că am fost bătut în România. Așa că ne-au pregătit să plecăm în țară. Și am spus: „Păi nu vreau să plec”. „Atunci caută-ți în altă parte.” Unde să mă duc? În America nu vroiam, nu mi-a plăcut niciodată în sens profesional. Lumea viselor de acolo e o lume ipocrită. Am avut ocazia să o cunosc. Ar mai fi multe de povestit despre întîlnirea mea cu niște cinești americani la București, care mi-au zis: „Dacă știi engleza, te angajăm”.

Varianta integrală a acestui interviu o puteți citi pe www.supliment.polirom.ro

mi-e incomod, e ca la fabrică

Cine erau?

Bad Greenspan, care a făcut din 1948 încoace filmele oficiale ale Olimpiadelor. Vroiau să vină să filmeze în România și nimeni nu vroia să lucreze cu ei pentru că trebuia să faci rapoarte despre fiecare discuție. În plus, cei de la Televiziune nu cunoșteau aparatele pe 35mm. Și-atunci m-am angajat eu. Au fost foarte incințaiți, și mi-au transmis că ar fi grozav să lucrăm împreună și că „dacă ai putea să vii și să înveți engleza, ești al nostru”. Ceea ce nu s-a întâmplat, dar din momentul în care au aflat că sint în Australia, tot ce au făcut în Australia au făcut cu mine. Ultima chestie mai mare a reprezentat-o faptul că eu am fost operatorul-șef al filmului oficial al Olimpiadei de la Sydney. Soția mea a fost producătoarea unei părți. Plus că noi am urmărit flacăra olimpică prin toată Australia. Am avut niște momente uluitoare...

Revenind la momentul Viena, ați spus acestui critic de film că...

Eu puteam spune orice. Nu știu cum mi-a venit Australia, pentru că puteam spune Noua Zeelandă. De fapt, ar fi fost mai indicat să spun Noua Zeelandă pentru că, în timpul războiului, fratele meu a lucrat o carte dintr-o biserică în flăcări. S-a bombardat orașul în care locuiau noi, Oradea, și s-a distrus biblioteca bisericii, iar el a salvat ultimul volum al unui lexicon care cuprindea literele X, Y și Z. Am învățat din cartea aia tot. Tot timpul am visat la Noua Zeelandă, s-o văd cîndva.

Ați văzut-o?

Sigur, am făcut vreo trei-patru filme acolo. Totuși, n-am amintit de Noua Zeelandă. Am zis Australia. Noi vroiam să ajungem în Canada. Aveam pe cineva acolo care ne spunea: „Veniți, dom'ne, încoace”, după care nu ne-a mai zis, iar America nu mi-a plăcut. Nu mi-a plăcut pentru că eu am cunoscut niște cinești și am văzut cit de superficială e acea lume. L-am cunoscut, de exemplu, pe Michael Cimino, după ce făcuse *The Deer Hunter* și *Heaven's Gate*, un film absolut senzațional. În variantă netăiată are cinci ore. N-am înțeles niciodată de ce a fost tăiat, însă pe urmă mi-a povestit el că armata a cumpărat filmul și l-a remontat. Printr-o întâmplare ciudată, niște prieteni ne-au spus: „Uite, dacă vrei să creșteți niște copii frumoși, Australia e locul cel mai bun”. Și e un paradis. Un paradis, cum să spun, cu probleme sociale și cu dificultăți. Nu e ușor.

E foarte departe.

Departa de ce?

Departa de Europa.

E ca și cum ai spune „cum se ajunge pe partea cealaltă” și ți se răspunde de dincolo de apă, „dar ești deja pe partea cealaltă”.

Sau ca iepurașul care locuiește peste nouă mări și nouă țări, la etajul nouă,

și care dimineața în balcon spune „să mor io, ce departe stai!”.

În Australia a început o poveste care ține iarăși de Frații Grimm. La aeroport ne-au așteptat prietenii, dar și un individ înalt, foarte serios, cu chelie, care ne-a invitat la el acasă. Era producător de film, dar n-am știut de la început, credeam că e de la Immigration. Ne-a primit acasă la el, ne-a oferit frigiderul plin și ne-a spus că putem sta cît vrem. Iar peste un timp, într-o sîmbătă, a venit cu niște hîrtii și a spus: „Asta e scenariul, luni dimineața filmăm și tu ești rezizorul”. Dar nu vorbeam engleza, și atunci a găsit un operator care vorbea română, el a fost și translatorul, iar luni dimineața filmam cu 1.500 de dolari pe zi.

Super tare, cum se spune acum.

Sigur că da. Și am vrut să aflu cine e o mulțime. Mi-a spus: „Am o fotografie”, și a scos o fotografie în care era el, cu nevesta-sa și cu mine în fața Taromului din Piața Florice. Cînd eu filmam pe stradă, el a venit – era student – și a vrut să facă o poză cu mine. N-am știut cine e. După ani de zile s-a pomenit producător de film. Noi, cînd am ajuns, renunșam la ideea de a ne face profesia. Am zis „Supraviețuim!”, și eu m-am apucat, de exemplu, să restaurez mobilă. N-o făcusem niciodată, însă m-am gândit că e frumos. Și m-am dus la un anticar și i-am spus: „Dacă ai mobilă care trebuie restaurată...”. Știam cum se face lacul francez. Știam multe. În România construim câteva case. Dacă-l întreb pe Mircea Diaconu, o să-ți povestească cum am construit un apartament în casa lui. Cu el. Acoperiș, ferestre, podca.

N-ați fi murit de foame în Australia.

Păi nu, nu. Am tot scris la studiouri, la companii și nimeni nu mi-a răspuns. Cred că am trimis vreo 400 de scrisori. Și într-o zi soția a găsit în ziar un anunț că se caută șef pentru Catedra de operatorie la Școala Națională de Film din Australia. Nu vorbeam engleza, doar începusem școala, dar m-am dus la interviu. Interviul a durat două ore și jumătate, cu o comisie care mi-a pus tot felul de întrebări.

În ce limbă?

În engleză, dar am două mîini... Ulterior am aflat că au fost 104 candidați pe post. După acel interviu am rămas doi – eu și cu un american. Asta m-a și speriat ulterior. Era un post foarte important. Școala națională se mutase într-o clădire complet nouă, echipată după ultimul răcnet. E cea mai importantă școală din lumea la ora actuală. Și atunci era, era foarte avangardistă. Și mi-au spus: „Dacă erai vorbitor de limba engleză, luai postul”. Peste vreo două luni, nevasta l-a părăsit pe american, și atunci el a renunțat la post și a plecat după ea. Așa m-au căutat pe mine.

Din ce spuneți, viața dvs. pare marcată de momente de bălță pură care apar pe negrețuite.

Da, categoric. Dar eu a trebuit să fiu pregătit. Prima surpriză a fost că nu mi-a plăcut programa școlară. Luaseră totul de la americani. De exemplu, erau numai aparate video și nu se făcea fotografie. Am construit un laborator foto, ceea ce pentru ei ținea de lumea mastodonților, am modificat programa școlară, tot. Am fost profesor un an de zile, după care a venit cineva și a spus că nu mai am dreptul să continui. Și atunci studenții au făcut grevă în fața biroului directoarei și au spus că nu pleacă pînă cînd nu semnez contractul. Așa că am semnat pentru încă șase ani, după care iar a fost o furtună de asta în care ei au vrut să aducă pe altcineva. Am spus că nu particip la concurs dacă nu vine în comisie cineva din afară. Și am luat din nou postul pe șase ani. E foarte mult balcanism și în Australia.

Nu erai prea departe de România.

Asta vroiam să spun: și acolo se întîmplă lucruri de-astea, dar se întîmplă cu totul altfel. Reacția celor din jur e altă de puternică înct capeți aliați. Ei, după un an mi-am dat seama ce se întîmplă: vroiau să transforme școala tradițională de film într-o școală de multimedia, iar eu mă opuneam. Am zis că dacă aduci digitalul și multimedia nu înseamnă că trebuie să scoți altceva. Au refuzat, așa că mi-am dat demisia. Iar ei au spus: „Îți primim demisia, dar cu o singură rugăminte: semnezi un contract cu noi ca *artist in residence* și n-ai altceva de făcut decît să restructurezi programa școlară, programul de admitere, tot”. Un an de zile am funcționat cu un salariu la fel, dar mergînd numai trei zile pe săptămîină, și am lucrat pentru admitere. Apoi a început Olimpiada, deci am fost prieten. Aveam și compania mea, așa că eu și soția mea am început să ne facem filmele noastre. În general, facem în felul următor: ne luăm niște bani de la bancă, ne urcăm în avion, poposim la Rio de Janeiro, o luăm prin Uruguay, Paraguay, Argentina, Brazilia, căutăm locurile cele mai periculoase și facem filme documentare. Soția mea face producție, scrie comentariul, face interviurile și muzica. Eu filmez și montez. Pe urmă vindem filmul pe unde apucăm.

Băieții dvs. nu fac și ei film?

Cu copiii e o altă poveste. Cel mare, Ștefan, a făcut doi ani de biologie marină, a zis că e plicticos, așa că s-a apucat de turism și de organizat evenimente. Organizează concerte mari și e în relație cu trupe mari din lume. Al doilea, Martin, s-a hotărît anul trecut să se facă cineast. A dat examen și s-a nimerit în clasa mea, lucru care l-a revoltat foarte tare. A cerut să fie mutat. Colegii au exclamat: „Ești nebun? Toată lumea vrea să vină la Demian și tu vrei să pleci?”. După prima zi a devenit foarte mîndru. Scrie surprinzător de bine. Am rămas uimit de analize pe care le face. Eu folosesc foarte multe scurte metraje pentru analiză. Discutamă cu

„TOT CE AM LUAT CU NOI DINCOLO A CĂPĂTAT O VALOARE SIMBOLICĂ EXTRAORDINARĂ”

Cit de des veniți în România?

Foarte rar. Ultima oară am fost în 2005. Prima oară a fost în 1990. Am revenit în 1997, 1998 și 2000, tot atunci avînd un contract cu Buftea și Pro TV-ul. Am fost consultant. Să reclădim Studiourile de la Buftea. Am lucrat apoi la programa școlară a Universității Media.

Cum vi se par studenții de acolo?

La vremea respectivă erau la început și erau visători. Nu știu ce s-a mai întîmplat. Nu mai am contract cu ei. Eu în Australia am avut avantajul că am putut judeca de la distanță mult mai clar trecutul meu din România și vreau să spun că, în mare măsură, tot ce am realizat îi datorez acestui trecut. Am apreciat la o valoare mult mai înaltă școala care m-a format – școala de operatorie – și pe profesorii mei, ca și condițiile în care am lucrat în studio. Faptul că eu am făcut mai puține filme în Australia sau că m-am ocupat mai puțin de producție s-a datorat și faptului că genul de producție din Vest mi-e incomod. Scriu însă foarte multe scenarii. Am câteva despre care zic că sînt bune, dintre care unul gîndit pentru una dintre marile actrițe australiene. Sigrid Thornton e înnebunită să facă rolul. Nu e Cate Blanchett sau Nicole Kidman, dar e mai bună ca ele. A fost și la Hollywood, dar n-a rămas. În schimb, în Australia e mare vedetă.

Casa părintească de la Oradea mai există?

Da, dar eu n-am mai văzut-o de atunci. Pentru mine nu casa contează, ci acea atmosferă pe care de mult n-am mai întîlnit-o. Știi ce se întîmplă cînd pleci din țară? Imaginează-ți că te duci în casa cuiva unde toată lumea ride în hohote la un banc spus înaintea venirii tale. Cineva ți-l explică, dar ți se pare că nu e banc. Și după un timp începi să realizezi că e extraordinar și încerci să-l spui celor de-acasă, dar ei nu-l înțeleg. Noi, cînd am plecat, ne-am imaginat ce se va întîmpla cu prietenii noștri, dar ei au evoluat în altă direcție, fără legătură cu logica noastră. Și te întîlnești cu oameni înstrăinați care n-au altă întrebare în afară de „Cît câștigi?”. Tot ce am luat cu noi dincolo a căpătat o valoare simbolică extraordinară, orice înseamnă enorm pentru că acestea sînt lucruri care îți justifică existența.

cu cadru. Reluăm, vedem filme fără sunet și îi pun să descopere povestea din spate și relațiile dintre personaje. Mă interesează nu atît ce se vede pe ecran, cît ceea ce ecranul sugerează. Anul asta am folosit foarte multe filme românești. De pildă, am făcut o paralelă între *Lampa cu căciulă* și *Megatron* pentru că în amîndouă e vorba de un drum, deși catharsis-ul, revelația de la sfîrșit sînt cu totul altele din punct de vedere filosofic.

Li se pare ceva nou studenților?

Genul acesta a fost încet-încet evitat, eliminat, dar studenții sînt de multe ori suficienți. Se mulțumesc doar cu cazuri, nu se ocupă și de relatarea lor. Ei suprapun peste niște imagini pe care li le dai propria lor poveste, pe care o știu. Și

Iosif Demian împreună cu Dan Pița

vreau să le scot asta din cap. De multe ori le-am arătat sfîrșitul filmului sau le-am arătat un film și nu le-am arătat sfîrșitul, și i-am întrebat unde cred că se termină filmul. Puțea programa pe care am pus-o la tonc e altfel decît în România. Studenții vin și, în loc să învețe teorie, fac film direct.

Deci ați rămas profesor în continuare.

Da, dar asta e altă școală, TAFE College (Film and Television Northern Sydney School). Cealaltă mă cheamă din nou înapoi, pentru că acolo se face acum ceea ce eu deja fac aici. La TAFE avem o sută și ceva de studenți care învață sunet, montaj etc. Și nu e pe ani, e pe cursuri. Ca o salată la o masă – iau și din asta, și din aialtă.

» **Cartea asta le livrează literaților motive de nostalgie gata conservate în formă de cub. O să-i înțeleg și pe aceia care o vor urî din prima, așa cum îți urăști citeodată scrierile și încercările prea naive, prea entuziaste sau prea „de tinerțe”.**

Un grup și un cub

Cunosc o parte dintre autorii *Rubikului*. Unul dintre ei chiar m-a întrebat dacă nu cumva le-am citit cartea pentru că îi cunoșteam personal. Habar n-am. Am făcut-o pur și simplu. Lectura a fost o invitație la un soi de iubire zen pentru scris. Indiferent de rezultatele actului în sine. Grupul de autori a fost generatorul de dorință de scris, rezultatul fiind un obiect pe alocuri teribilist, prin alte locuri teribil de naiv, prin numeroase pasaje foarte expresiv. A ieșit o „carte fără organe”, un obiect al dorinței scriitoricești (veleitare sau profesionaliste) despre care merită vorbit.

Am înțeles ce-am pierdut și ce n-am pierdut

Am început să-mi fac și să le fac un soi de reconstituire a patologiei „literelor” (cu mențiunea că nu toți sunt studenți la Literale Bucureștene – avem și matematicieni printre ei). Izolare, snobism, Deleuze, narcisism, agresivitate, digresiune (hml), gustul înfinit pentru securizare în prietenie, în limbaje proprii grupului bine puse la punct de-a lungul timpului etc. Există un virus al literelor pe care eu am reușit să-l izolez și să încerc să-i găsec antidotul. Se întâmplă de obicei cam ca în comunitățile mici și izolate în care, după câteva generații, încep să apară mutații ciudate. Și eu am trăit într-un grup literar care, sfînt trup și hrană sieși, a tot rupt cu voluptate din el pînă n-a mai rămas nimic. Și făceam parte dintr-o trupă care detesta ideea de cenaclu sau de întâlnire literară. Citind *Rubik* am înțeles ce-am pierdut și ce n-am pierdut: nu am avut norocul să ducem la capăt miile de proiecte care ne vîjiau tot timpul prin creiere și care acum sînt pe vece pierdute; în calitate de tip cu probleme de socializare (care duc uneori în mizanotropie), nu mă simt privat de faptul că n-am folosit prea tare obsesiile literare pentru coagularea de grup. Gata, ce să mai, cartea asta le livrează literaților motive de nostalgie gata conservate în formă de cub. O să-i înțeleg și pe aceia care o vor urî din prima, așa cum îți urăști citeodată scrierile și încercările prea naive, prea entuziaste sau prea „de tinerțe”. O ură neproductivă, după mine.

Cubul Rubik își are regulile lui

Cubul Rubik își are regulile lui (măcar atât pot să spun, deși n-am reușit niciodată să completez mai mult de două fețe). Și cartea are regulile ei. „Rubicii” au în primul rînd o funcție de misionariat – par tot timpul să încerce să cîștige prozeții, nu cititori. Așa că presară semne recognoscibile și ritualuri ușor de urmat. Femeia cu gherghef din liftul de la Lăptărie, celebrul bar bucureștean, este unul dintre personajele-cheie (cel puțin așa îl impun ei). Avem apoi un taximetrist, Scamă pe numele lui, însoțit de o frază impusă de unul dintre liderii grupului (n-o să dau numele autorilor

C. Rogozanu

Rubik are 22 de autori, un „moderator” și 6 „găști” (plus o mini-echipă care a făcut DVD-ul). E scrisă de un grup de studenți care s-au adunat împreună cu Simona Popescu să scrie și să citească și au sfîrșit prin a-și publica ce aveau mai bun. Așa ar suna știrea sec, de ziar. Avem însă de-a face cu o chestie cu totul aparte, pentru că *Rubik* încețază să mai fie o simplă carte imediat ce treci de prefața în care Simona Popescu ne explică principalele mecanisme ale trupei scriitoricești. E o carte despre prietenie, spune ea și nu greșete prea mult.

E ca atunci cînd încerci să te lipești de un grup bine încheiat. Te așezi undeva mai retras, încerci să intri în vorbă, dar numai după ce te familiarizezi cu stilul glumelor, le intuiești liderii și rolul pe care fiecare și-l asumă în interiorul hăitei, după ce încerci să le prinzi gusturile în muzică, film, carte, după ce îi clasifici după stil vestimentar, gesticulație sau volubilitate. Abia după ce ai făcut efortul ăsta – bineînțeles, dacă oamenii îți sînt inițial simpatici – poți încerca să-ți cîștigi un loc printre ei. Tocmai din această cauză DVD-ul lipit la sfîrșitul cărții ar fi trebuit să stea la loc de onoare, pe coperta a doua. Pentru că lectura trebuie să înceapă cu vizionarea. Eu am făcut prostia să încep s-o citesc ca pe un roman oarecare, într-un weekend în care cădeau primele ninsoși și în care am tot dat gata cărți la intervale de câteva ore.

Și m-am enervat. Pentru că era o carte elegantă, complet fracturată, legată doar de tematică și obsesii comune care pînă la urmă devin obsesioare prin insistențe și repetiții. Am aruncat-o după 300 de pagini și m-am apucat de altceva. Aveam și

alte de făcut decît să consum manierismele unor tipuri și tipe dintr-un grup destul de eterogen – pînă la urmă, nu-mi plac „societățile” unde se ascultă chiar tot felul de muzică și se văd chiar toate filmele posibile și unde paleta de obsesii depășește puterea de concentrare dintr-o după-amiază plăcută. S-a întîmplat ceva însă. Le-am văzut, pe un panou improvizat, la tirgul de carte, un filmuleț făcut special pentru lansare (nu se regăsește pe DVD-ul amintit, dar personajele sînt cam aceleași) și am intrat în acel vibe al trupei. Un ritm interior care era compus din elemente recognoscibile: obsesia cu „O” pentru scris, pentru semnificație cu orice mijloace, pentru cărți, filme, pentru tot ce te poate upgrada interesant într-o viață cu reguli puține și dure. Pînă la urmă, muzica suna într-un fel, risul lor și discuțiile arătau niște indivizi timizi care făceau tot posibilul să se modifice, să fie „imagine”, să fie scriitori, să intre în tiparul cool sau să iasă din el. Diferențele dintre ei se văd și din filmulete, și din scris. Iar coagularea grupului care plutește ca o obsesie în fiecare încheietură a cărții va rămîne o iluzie. Aveam să aflu că, după ani (vreo 4) de scris la marea carte, mulți s-au desprins, și-au văzut de drumul lor. Mă rog, ideea e că după colajul video văzut cu chiuu cu vai la tirg, m-am dus acasă, am vizionat tot ce mai era pe DVD-ul ăla și am terminat de citit *Rubik*. Tot așa, bătrînește, pagină cu pagină, deși toți păreau să mă invite să sar înapoi-înainte, să revin... Nu le-am făcut jocul. Au publicat o carte, cu pagini numerotate de la 1 la 535, așa că am respectat convenția. Poate ar fi fost o idee să le numeroteze după vreun alt algoritm stabilit de ei înșiși, dar n-au făcut-o.

www.supliment.polirom.ro

suplimentul de CULTURA
Săptămînal de opinii și informații privind fenomenul cultural, realizat de Editura Polirom în colaborare cu Ziarul de Tîrziu
Nr. 206, 22-28 Noiembrie 2008

Acces
Actualitate
Rubrici
Fast-food
Cronica de carte
In memoriam
Feeder

N-ai cu ce sau n-ai cu cine?

Podcast radio Sdc
Newsletter:
Interviu exclusiv cu
Sandra Cordos și Vlad Albuș

Abonare-ta

FILB
CONTEMPORARY ROMANIAN WRITERS
BIBLIOTECA POLIROM

ACTUALITATE
Comentariu

EXCLUSIV ONLINE: Știrile SDC

Fragment de
Ioan Lucaci

*Suplimentul de cultura
„Răpăceală” al Editurii Polirom, ultimul proiect
pe care Ioan Lucaci l-a finalizat.
Scriitorul a încetat din viață sîmbătă, 15 noiembrie a.c., la
vîrsta de 60 de ani.
Răpăceală al amieză sa vada lumina tiparului în scurt timp.
»» obște

Radio Sdc
Blog-urile Sdc
Despre noi

Zilnic informații din lumea culturală

EXCLUSIV ONLINE

- » **Alexandru Rădvan: „Am făcut un serviciu culturii române”. Implicații recent de mass-media într-un scandal tip „poneiul roz”, artiștii Alexandru Rădvan și Levente Benedek au fost invitați de Institutul Cultural Român, pe 25 noiembrie, la o nouă dezbatere din seria „Arte Martiale”: „89.89... Artă, sex, putere”.**
- » **Programul complet al Festivalul de Film Documentar DOC EST, ce are loc la Iași între 4 și 6 decembrie.**
- » **Justiția este de partea lui Mungiu – Tribunalul București a respins acțiunea Angelei Similea și a lui Cornel Constantiniu, prin care artiștii cereau în instanță daune morale pentru folosirea a două piese pe coloană sonoră a lui 432.**

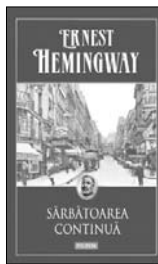
SEMNAL

Radu Cosasu, *Opere I. Maimuțele personale. Povești pentru a-mi împlini iubita. Alți doi ani pe un bloc de gheață*, prefață de Sanda Cordos, colecția „Opere. Radu Cosasu”, Editura Polirom, 544 de pagini, 56,95 lei

„Din viață și din cultură, din întîmplările terne ale uneia și din lipsa de evenimente pasionale a celeilalte, Cosasu știe să facă un singur spectacol, continuu și schiteitor. Cosasu are harul frazei ce nu seamănă cu a nimănui, un har pe care nu-l ocroteste, nu-l crută, nu-l divinizează și nu-l răsfăță, dîndu-i dimpotrivă mereu și mereu ceva de făcut, ceva de lucru, nesuportind să-l vadă stînd degeaba, într-un dulce și binemeritat repaus. E un har special. Cine să fi scris această pagină decît exact și numai acela care a scris-o? Cine ar putea să-l înlocuască și să o înlocuască? E bine să ne gîndim și la astfel de lucruri «simple» cînd citim. Se întîmplă să fie chiar lucrurile decisive.” (Lucian Raicu)

„Descendența filială poate fi descoperită nu doar în interesul pentru cotidian și «flec» ori în simțul umorului, ci și în acuitatea caragialianului «simț enorm și văz monstruos». Cu această acuitate, Radu Cosasu își investighează ritmurile schimbătoare ale trupului, vulnerabilitatea, traseul sinuos al iubirii, condiția de cetățin și cea de necredincios și, cu o participare specială, trecutul. Apar mai cu seamă în Povești pentru a-mi împlini iubita rememorări necruțătoare.” (Sanda Cordos)

Ernest Hemingway, *Sărbătoarea continuă*, traducere din limba engleză și note de Ionuț Chiva, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autori «Ernest Hemingway»”, Editura Polirom, 248 de pagini, 36,95 lei

„Hemingway nu s-a ascuns niciodată într-un turn de fildeș. Știa prea bine că substanța operii unui artist este artistul însuși, viața și trăirile lui, și a reușit ceea ce puțini scriitori din epoca lui sau dintotdeauna au izbutit să facă: să devină, ca om și în vîzul lumii în mijlocul căreia trăia, imaginea vie a semnificației celei mai autentice și mai profunde a operei sale, iar acest lucru a continuat să-l facă neabătut și cu cea mai deplină onestitate pînă în momentul morții.” (Tennessee Williams)

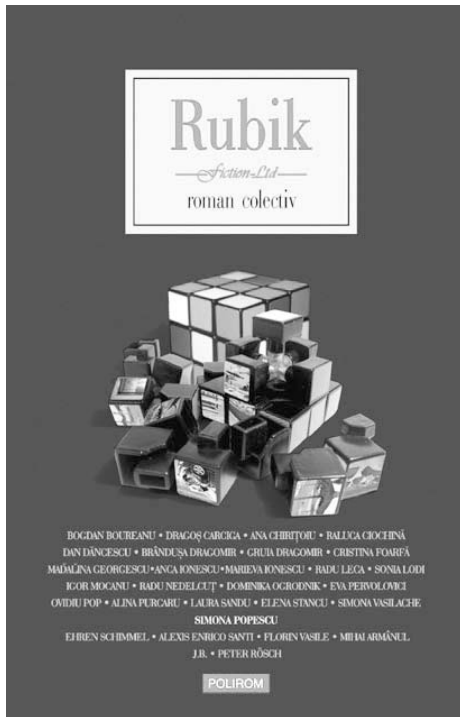
„Hemingway a fost unul dintre cei mai străluciți, mai îndrăzneți și mai riguroși stilști din întreaga literatură universală, urmînd neclintit principul scop al artei sale: acela de a surprinde însăși esența umanității, așa cum apare ea în spectacolul tragicomic al vieții. Iar cei care l-au cunoscut pot depune mărturie că era la fel de bun ca om pe cît a fost ca scriitor.” (William Faulkner)

separat, deși nu e greu să-i afli tot din text în unele cazuri; pînă la urmă așa au dorit ei – nu și-au semnat textele în mod separat): „printr-un punct făcut cu pixul pe foaia albă, vom intra în capul lui...” – o ilustrare frumoasă a unei obsesii bibliografice, Deleuze și „corpul fără organe”, le CsO. Avem intervenții ale latinistilor (memorabile, sînt pasaje de un haz nebun în care avem de-a face cu un flirt în limba latină), avem intervenții ale „japonezu-lui” – mailuri cu patină de *Lost in translation* pe care un autor, plecat cu o bursă în Japonia, le trimite prietenilor acasă. Mai sînt apoi daciile negre, excursia la Vamă terminată tragic pentru unul din membrii grupului, dubița, numărul 314 (sau 14) și cite altele. Toate aceste teme nu au efect coagulator, cartea pîrînd – așa cum ni se întîmplă de multe ori cu scrierile din prea fragedă tinerețe – o deja-relicvă (nu în sens peiorativ „relicvă”, ci în sens arheologic). Și cine să stie mai bine jocul și valoarea efemeridelor textuale decît autoarea și cumoscătoreasa exuviilor, Simona Popescu?

Cubul își are regulile lui și nu sînt deloc „rizomatrice”. Cu un Rubik în mîna ai tot timpul cea mai clară țintă din lume: completarea fațetelor. Cartea *Rubik* în mîinile mele mi-a dat o aceeași senzație care este pînă la urmă și definitorie, ieșind complet din grilele estetice de judecată: trebuie menținut contactul cu ea și exersat, paginile conținînd o infinită nostalgie a coagulării unui grup cu obsesii aparte, ultraliterate, narcisist literate. Pasaje din carte și filmulețe de pe DVD m-au dus cu gîndul la filmul *Plaja* al lui Danny Boyle cu Leo di Caprio. Un grup izolat pe o insulă paradisiacă, moartea unui prieten mușcat de un rechin (mi-a părut rău că linia narativă „Vama Veche” a fost totuși lăsată de izbeliște de dragul gîndirii rubice – aici își arată limitele dogmele concepute chiar și în joacă), un lan infinit de marijuana, un personaj care o ia razna cu un pistol în ceea ce-n jocurile pe computer (e ceva identic pe DVD). Pînă la urmă, paradisul devine iad tocmai din cauza obsesiei grupului și a liderilor de a se menține izolați și strîns legați. Insula din *Rubik* înseamnă centrul Bucureștiului, la Litere, un grup de inși care evadează de undeva de la etajul 3, de la 314, și care se joacă de-a societatea literară pînă încep s-o și aiabă,

pînă începe să-i bintuie. Interesant e rolul Simonei Popescu, cea care face un joc continuu de distanțare, apropiere (de-ritualizare-reteritorializare, haha).

Să încheiem bătrînește cu aprecierea că sigur 5-6 dintre cei peste 20 vor deveni (sau sînt deja) foarte buni scriitori. Și e ok că totul începe cu o hipnotizantă invirtire a Rubikului. Pentru că, pînă la urmă, scopul suprem al Rubikului nu este să-i completezi fiecare dintre cele șase fațete cu cite o culoare, ci să reușești să-l folosești ca pe un narcotic sau ca pe un anestezic, cam așa cum doamna din lift și-a găsit ghergheful în lupta cu, probabil, cel mai nasol job din lume.

BOGDAN BOURBEANU • DRAGOS CARCIGA • ANA CHIRITOIU • RALUCA CIOCHINĂ
DAN DĂNCESCU • BRĂNDUȘA DRAGOMIR • GRUIA DRAGOMIR • CRISTINA FOARFĂ
MĂDĂLINA GEORGESCU • ANGA IONESCU • MARIEVA IONESCU • RADU LECA • SONIA LODI
IGOR MOCANU • RADU NEDELCUȚ • DOMINICA OGDROINIK • EVA PERVOLOVICI
OVIDIU POP • ALINA PURCARU • LAURA SANDU • ELENA STANCU • SIMONA VASILACHE
SIMONA POPESCU
EHREN SCHIMMEL • ALEXIS ENRICO SANTI • FLORIN VASILE • MIHAI ARMĂNUL
J.B. • PETER RÖSCH

POLIROM

Rubik, colectia „Fiction LTD”, Editura Polirom, 2008

Autorii romanului: Bogdan Bourbeanu, Dragos Carciga, Ana Chiritoiu, Raluca Ciochină, Dan Dăncescu, Brăndușa Dragomir, Gruița Dragomir, Cristina Foarfă, Madalina Georgescu, Anca Ionescu, Marieva Ionescu, Radu Leca, Sonia Lodi, Radu Nedelcut, Igor Mocanu, Dominica Ogdroinik, Eva Pervolovici, Ovidiu Pop, Alina Purcaru, Laura Sandu, Elena Stancu, Simona Vasilache, Simona Popescu.
Guests: Ehren Schimmel, Alexis Enrico Santi, Florin Vasile, Mihai Armănul, J.B., Peter Rösch
DVD: Larisa Sitar, editor; Alexandru Patatic, consilier

Schimbă muzica

În anii '90, cînd au explodat posturile particulare, devenim un consumator avid de radio.

Înainte de Revoluție, ce să ascuți? Doar *Fotbal minut* cu *minut*, la care așteptam cu răsufierea tăiată intervențiile lui Sebastian Domoziin. Cînd dădea Craiova o boabă, comentatorul fie băga vuietul tribunelor în delir, fie lansa un *goal* cam de jumătate de minut. Ce vremuri!

În afara acestei bucurii săptămînale, mai era Europa liberă, unde ascultam însă emisiunile de seară. Cel mai mult îmi plăcea Neculai Constantin Munteanu, cu glumele și ironiile lui ce mai

destindeau puțin ceaușismul sumbru pe care îl analiza.

Fotbal și politică, așadar; în rest, nimic. Muzica o ascultam pe casete audio și video, mereu împrumutate și tot mai uzate de la un consumator la altul.

După decembrie 1989, lucrurile s-au schimbat fundamental. Europa liberă a avut un apogeu în cea săptămîină deschisă de Timișoara și încheiată de Bucureștii însingerați de Crăciun, după care Televiziunea zisă „liberă” s-a instalat decis, pentru ani buni, în casa și în mintea noastră. Evenimente și politică întruna; apoi apariția posturilor alternative, știrile

de aici și de acolo, talk-show-urile, filmele, meciurile, concertele, reclamele – totul.

Radioul a rămas de atunci, pentru mine, setat pe muzică. Și cam toate radiourile comerciale asta au și vrut să facă: să dea aproape non-stop muzică, pentru toți doritorii, de la veteranii sound-ului și zăicestici la cei ai pop-ului optzecist.

Printre aceștia din urmă mă număr și eu. Dacă e o muzică pe care s-o pot asculta de dimineața pînă seara, fără să cască (cazul hit-urilor de pe Romantic) și fără să-mi iau lumea-n cap (cazul noutăților din spectrul MTV-ProFM), aceasta e tocmai „banda” optzecistă. Are, pentru mine, o componentă nostalgică, dar un DJ profesionist știe s-o și

pigmenteze cu melodii care joacă pe muchia schimbării timpurilor.

Europa FM, cu sloganul „cea mai bună muzică din anii '80 pînă astăzi”, mi se potrivea perfect. Așa cum ProFM-ul dinaintea revoluției house și venirii fraților Vintilă mă încinta prin linia adoptată. Era pe timpul cînd învățam noaptea pentru sesiune și-l ascultam pe Florin Călinescu într-un superb talk-show radiofonic. Îmi vine să exclam din nou: ce vremuri!

Din păcate, pe cînd eu am rămas în linii mari același, postul meu de radio preferat s-a schimbat; și nu în bine. Multe, prea multe reclame, vorbărie inutilă, emisiuni de dimineața cu un umor scris și cu aceleași eterne „poante” cu substrat sexual.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Muzica abia mai picură din radioul mașinii, în timp ce șoferul prins în traficul urban ar avea atîta nevoie de ea. Nu, nu vreau matinal care să-mi dezmoștească spiritul prin glume nesărate. Dacă nu urmăresc aberațiile de dimineață de pe majoritatea televiziunilor noastre, ar fi culmea să le caut în FM. Vreau muzică de calitate, la care (cer oare atît de mult?) DJ-ul să menționeze numele artistului și titlul melodiei.

Pe mulți îi știu, dar poate aș vrea să-mi verific cunoștințele. Pe alți cîțiva îi

descopăr încîntat; dar nu mi se pare corect să fac o întreagă detectivistică pentru a afla de un album mai vechi semnat Coldplay. Să ne înțelegem. Nu vreau școala la vollen. Îmi ajunge cea din afara mașinii. Vreau muzică și informație despre muzică; propunerii de muzici, sugestii pe marginea lor.

Atît îi trebuie postului proaspăt descoperit în bandă, Smart FM: să nu se țină de treabă. Am pregătit sacoașă cu CD-uri, iar fiiu-meu și-a pus deja în buzunar mp3-ul generației lui.

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Mankurtul

Se folosește adesea cuvîntul *mankurt*, în necunoștință de cauză (deși legat de chestiunea spălării creierului), întrucît puțină lume știe de unde provine cuvîntul cu pricina. El îi aparține scriitorului kirghistanez Cinghiz Aitmatov (dispărut în 2008), care în romanul său *O zi mai lungă decît veacul* (apărut și la noi, în 1996, la Editura Univers) construiește legenda *mankurtului*. Am să o repovestesc și eu aici, pentru a lămurii chestiunea, dar și pentru că este o poveste tristă.

În bălălia pentru stăpînirea pămîntului din stepă, neamul juanjuanilor se purta sălbatic cu robii luați prizonieri. Aceștia erau supuși următoarei cazne: capul lor era ras, firele de păr rămase după radere erau smulse, pe cap fiind aplicată pielea de cămilă bătrînă, proaspăt înjunghiată. Prizonierii erau apoi expuși la soarele torid, astfel încît pielea de cămilă să acționeze ca o menhină, ca o cască schingiuitoare. Majoritatea victimelor nu rezistau supliciului șiureau.

Cei care supraviețuiau își pierdeau identitatea și memoria, robotizîndu-se și devenind robii perfecti ai juanjuanilor. Singurul lucru de care avea nevoie *mankurtul* era o hrană minimă, în rest nimic nu conta. Pielea de cămilă, numită *șiri*, strîngea capul ca o coroană de fier; sub această piele firele de păr se chirciau la creștere și împungeau capul, de parcă victimele i-ar fi fost bătute

cuie în creștet. Robii *mankurtizați* deveneau oameni-obiecte, pierzîndu-și complet memoria, uitîndu-și numele și chiar uitînd să vorbească. Uitîndu-și numele și identitatea, robii supraviețuitori torturii considerau că au un singur nume și că fac parte dintr-o singură familie, aceea a *mankurtului*.

Legenda narată de Aitmatov mai spune că Naiman-Ana (mama) a vrut să îi redea fiului său Jolaman identitatea pierdută în urma *mankurtizării*, dar acesta, nemaiștiind cine este, și-a ucis mama. El a ucis-o mecanic, fără a mai conștientiza matricidul, întrucît conștiința și identitatea îi fuseseră demolate prin *mankurtizare*. Pielea de cămilă *șiri* poate fi înrudită cu alte cîteva instrumente de tortură: coroana de fier (folosită de Inchiziție) și picătura chinezească.

Mankurtizarea este echivalentul fizic al spălării creierului: odată *mankurtizată*, victima nu mai trebuia supravegheată, pentru că îndeplinea cu o supunere totală tot ceea ce i se pretindea.

Sugestia lui Cinghiz Aitmatov este aceea că în societatea comunistă individul este un *mankurt* depersonalizat, la comanda autorităților. Dar *mankurți* există, din păcate, și în postcomunism, destui și cu diferite nuanțe. Iar matricea nu este neapărat politică: există *mankurți* media, *mankurți* showbiz, ba chiar și *mankurți* cititori, deși aceștia sînt mai greu de detectat...

DIABLOGURI

Veronica D. Niculescu &
Emil BRUMARUFragment dublu
portocaliric

Emil Brumaru: La Dolhasca, la o anumită oră de după-amiază, trecută prin geamul dinspre grădinița cu flori, cădea o rază, una singură, în oglinda îngustă. Raza era reflectată pe covor, subțire, fragilă. O pîndeam în fiecare zi. Dacă din întâmplare aveam vreun musafir, trăgeam doar cu coada ochiului la ea, gelos că ar putea-o zări și dinsul... De obicei nu o observa nimeni, era numai a mea, ca o amantă credincioasă, tolanită pe podele, îmbietoare, de-o fragilitate robustă datorită stratului gros al preșului... Despre lumină, dar nu cea de interior, artificială, am scris de ne-nămurate ori... LUMINA mi-a obsedat adolescența, tinerețea... Au fost momente în care credeam că o pot decoji de pe stîlpul de telegraf, de pe brusturii de la marginea căii ferate, de pe orice... Și aici e ceva... Pe atunci vedeam chiar LUMINA, nu prin ea, ci pe ea, materializată, grea, izbind ființe și lucruri...

Veronica D. Niculescu: Lumina de la bec, pe lângă cea care vine prin ferestra din spre grădina, e cam așa: ca o vulpe afirmată la gîtul unei cucoane, cu mărgelile în loc de ochi, cu gheruțele atîrnînd reci pe palton, pe lângă cea pe care o vezi, doar două clipe, din goana trenului, alergînd pe un cîmp. Camera mea are ferestrele spre nord. Doar vara, după-amiază tirziu, ba chiar aproape de apus, vine vulpea aurie și se strecoară, în fugă. Sînt momente pe care le poți pre-lungi dacă privești tolanit, în liniște deplină. Momente Dolhasca la Sibiu.

V.D.N.: M-am învîrțit mult pînă am dat de-o mercurie, în căutarea unui șnur, a unei panglici, ca să îmi leg draperiile pufoase. Am găsit-o pe ultima de pe planetă, avea ușa din aceea de fier chiar ca pe vremuri; salutul în timp începea chiar din clipa cînd atîngea minerul lat, ca un cub zdravăn, menit să apere de ploaie și rugină lacătul de la intrare. Înăuntru, pe vreo șase metri pătrați, cupoane de stofă, nasturi de toate mărimile și culorile, gHEME de sfoară multicoloră, panglici, șnururi răsucite, de aur, de alge, de zahăr. Dincolo de teighea,

sînd pe un scaunel, o bătrnică cu batic în cap – probabil mama vînzătoare care nu mai prididește cu clienții – face conversație, alegîndu-și cite o victimă de la coadă: „Au apărut ghi-oțeii... Cîți ghioței aduți în casă, atîția pui scoate cloțcal!”. Ride – rid și eu, juri că e coborîtă din tablourile lui Goro! – și-apoi mai îndeasă în gură niște pufuleți. „Pufuleți Haiosi”, scrie pe pungă. Găsesc panglică. E lată și portocalie, ar putea să o folosească și călugării budiști, ca lesă pentru tigrii jucăuși, mai mici de un an. Cei mari vor umbla, desigur, în libertate.

E.B.: „Gheme de sfoară, panglici, șnururi răsucite”, iată un vers!

V.D.N.: Iar vizual, e o poezie în-treagă! Mercuria, un volum. Trebuie cineva să le scrie. Cine, cine?... Aseară mi-am dat seama că nu mai ținusem o astfel de panglică între degete de cînd eram elevă. La școala generală purtam fundițe la codițe. Iar la final de clasă a opta, ne-am făcut acele funde de două cozi lungi, care se prindeau în piept și pe care scriau toți colegii ceva, de despărțire. Și, de fapt, fundă portocalie n-am mai atins niciodată. Ador astfel de premiere mărunte! Devin, cumva, importante.

E.B.: Mi-aduc aminte că Leonid Dimov, într-o poezie, scria „fundă”, nu „fundă!” Curios, cînd m-am dus la București, l-am întrebat de ce. S-a uitat fioros la mine, cu mustețile ale pe oală, și a rîsăcat didactic: un fund, o fundă!!!

V.D.N.: Un fund portocaliu! Un fund portocalos, un fund portocalizat... Poeții nu trebuie să asculte de cei care spun „corect se scrie...”. Fiți fioros, apărați dulcile aoreole și tolaneli... Șase „o” în trei cuvinte! Oooooo...

E.B.: Un fund portocaliric!

V.D.N.: Fundul tuturor fundurilor!

E.B.: Asta de-acum e filosofie idealistă! Un fund arhetipal, da, mai merge...

V.D.N.: Ideal personalizat. Fiecare cu fundul fundurilor sale...

E.B.: Am impresia că ne scufundăm în chestii, trestii, bestii... mult prea serioase...

Ese, el que fue

La douăzeci și patru de ani, Ernesto Guevara, student la medicină, pleacă împreună cu prietenul său, Alberto Granado, biochimist, specializat în leprologie, într-o călătorie nebunească prin America Latină, din

Argentina în Venezuela, cu La Pederosa a II-a – „Fiața”, o motocicletă Norton 500. La sfîrșitul lui decembrie 1951, cei doi tineri burghezi părăsesc Cordoba (Argentina) fără prea mulți bani în buzunare.

Acest Jurnal a fost descoperit după moartea lui Che Guevara, în 1967. Însemnările sale de călătorie au fost reunite într-un volum care oferă informații prețioase despre Il Comandante, una dintre figurile marcante ale Americii Latine:

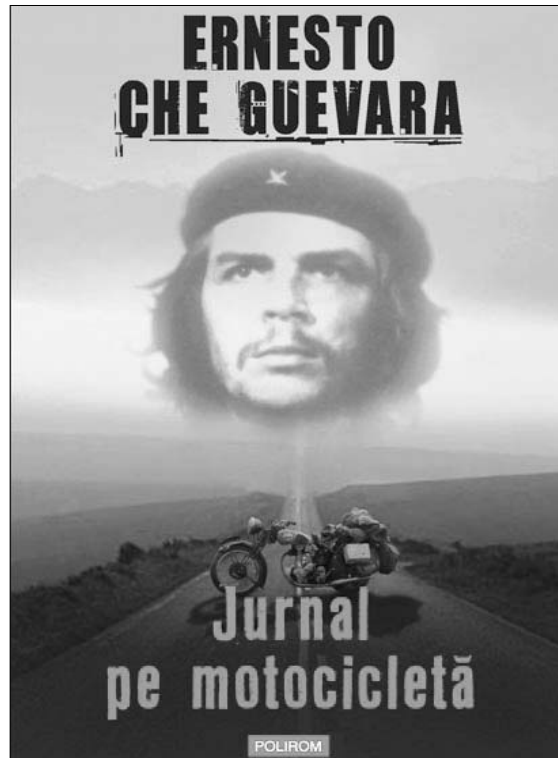
„Cîntorul este martorul extraordinarei schimbări care pune stăpînire pe Che odată ce descoperă America Latină, care îi pătrunde în suflet și îi dezvoltă un simț al identității latinoamericane, făcîndu-l, în cele din urmă, precursorul

unei noi istorii a Americii”. După ce își ia licența în medicină, Ernesto pleacă într-o altă călătorie, prin Bolivia, Peru, Ecuador, Panama, Costa Rica și Guatemala, unde îl întîlnește pe Antonio Lopez, un tînar revoluționar cubanez. Însemnările despre această călătorie au fost grupate într-un alt volum, cu titlul *Otra Vez (Din nou pe drum)*. *Jurnal pe motocicletă* ne prezintă o altă imagine a acestui erou al Americii Latine, care a devenit unul dintre miturile lumii moderne, un simbol al speranțelor pierdute.

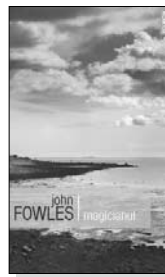
Relatările despre aventurile la bordul zgomotoasei La Pederosa a II-a demonstrează talentul de povestitor al lui Che Guevara. Paginile *Jurnalului* sînt mărturie ale unei experiențe care i-a schimbat viața, povestea aventurii donjuioțescă în urma căreia a dobîndit o altă perspectivă asupra lumii latinoamericane. O proză plină de culoare și de prospectivă, unori cinematografică. O lectură plăcută.

Jurnalul începe astfel: Aceasta nu este istoria unor fapte eroice sau simpla povestire a unui cinic; cel puțin, nu asta vreau să fie. Este o scurtă privire aruncată asupra a două vieți care au mers în paralel o vreme, avînd speranțe similare și visuri convergente. [...] Omul, măsura tuturor lucrurilor, vorbește aici prin gura mea și povestește pe limba mea ceea ce mi-au văzut ochii. [...] Cel care a făcut aceste însemnări s-a stins atunci cînd picioarele sale au întîlnit din nou pămîntul Argentinei. Cel care le organizează și le lustruiește, eu, nu mai e, sau, cel puțin, eu nu mai sînt cel care am fost cîndva. Toată această perindare prin America noastră cu A mare m-a schimbat mai mult decît credeam.

Ernesto Che Guevara, Jurnal pe motocicletă, traducere din limba engleză și note de Ana Chiritoiu și Grigora Dragomir, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom”, 2008, 37,95 lei

JOHN FOWLES » MAGICIANUL

Phraxos, „insula îngrădită”

În anul 1965 apare prima ediție a romanului *Magicianul*, de John Fowles, scriitor britanic care cu doi ani mai devreme cucerise publicul odată cu apariția *Colecționarului*. În *Magicianul*, Fowles spune povestea lui Nicholas Urfe, un tînar profesor de engleză care trece printr-o serie de aventuri spectaculoase pe o superbă insulă grecească, Phraxos. Această insulă imaginară a avut desigur un model real, insula Spetsai: „Nici un scriitor nu recunoaște cu plăcere care au fost cele mai intime influențe de ordin biografic din opera sa

și care rareori sînt legate de evenimente, de activități exterioare. Eu nu fac excepție. Insula mea, Phraxos (insula «îngrădită»), a fost de fapt insula Spetsai unde am predat în 1951 și 1952 la un internat particular...”, spune Fowles în prefața cărții. Insula Spetsai, continuă scriitorul, era binăuită de fantome „mult mai subtile și mai frumoase decît cele create de mine”.

Roman al unei inițieri sentimentale, *Magicianul* este considerat una dintre capodoperele literaturii moderne. Nicholas părăsește

Centrul Național al Dansului

suntem aici

Bd. Nicolae Bălcescu 2
București
Tel.: + 40 (21) 318 86 76
office@cndb.ro
www.cndb.ro

Centrul Național al Dansului

cafe deko

alternativ

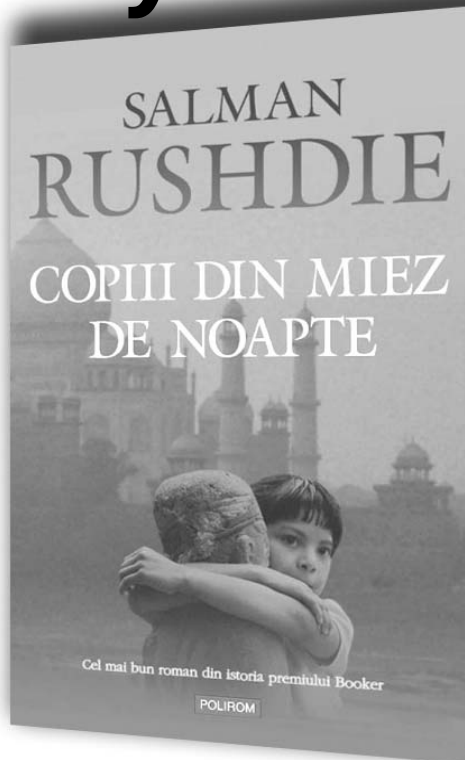
Miez de noapte la Bombay

„O noapte nesfîrșită, zile, săptămîni și luni de zile fără soare sau mai degrabă (contează și acuratețea) sub un soare rece ca o farfurie clătîtă în apa unui pîru de munte, un soare care ne scaldă în lumina lunatică a miezului de noapte; vorbesc de iarna lui 1975-1976. O iarnă a tenebrilor; și a tuberculozei.” La Bombay, în miez de noapte, „copiii Independenței” s-au repezit, „cu prea mare nesăbuință”, să-și afle viitorul. Naratorul, Saleem Sinai, este unul dintre acești copii născuți în miez de noapte, noaptea Independenței Indiei. Cel de-al doilea roman al lui Salman Rushdie, *Copiii din miez de noapte*, a fost distins cu Booker Prize în anul 1981.

Născut la miez de noapte, destinul lui Saleem este pentru totdeauna legat de cel al țării sale. Toate evenimentele victii politice indiene sînt în strînsă legătură cu întîmplările care au marcat copilăria și adolescența lui Saleem. Pe de altă parte, toți copiii (1.001, număr cu o mare încărcătură simbolică) născuți în India în acea noapte, între miezul nopții și ora unu, au fost înzestrați de natură cu puteri supranaturale. Saleem, născut în aceeași noapte cu India, a primit cel mai frumos dar: puterea de a-i aduna pe toți copiii din miez de noapte în mintea sa, într-un adevărat „congres” imaginar. Astfel, el își va atrage numeroși dușmani.

O alegorie despre nașterea Indiei moderne

Romanul lui Rushdie stă bineînțeles sub semnul celor *O mie și una de nopți*, dar se aseamănă foarte mult și cu *Un veac de singurătate* al lui Gabriel Garcia Marquez: o istorie individuală ca metaforă a istoriei colective. Sub pretextul poveștii unei familii, văzută de-a lungul a patru generații, Rushdie descrie de fapt apariția Indiei moderne. Acțiunea romanului se desfășoară într-un cadru în care se combină absurdul și magia. Pornind de la imaginea Indiei moderne, scriitorul face o incursiune în trecutul îndepărtat al acestei țări în care miturile și simbolurile ocupă un loc fundamental. Istoria familiei indiene Sinai, de religie musulmană, începe

în anul 1920 și se termină undeva la sfîrșitul anilor '70 și prezintă întîmplări incredibile, pline de realism magic.

„Copiii din miez de noapte” sînt cei născuți în prima oră a zilei de 15 august 1947, data proclamării Independenței Indiei, zi în care a fost instaurată și Starea de Urgență: „...secretul pîitit prea mult sub masca acelor zile de restricție e următorul: cauza cea mai profundă și cea mai reală a instaurării Stării de Urgență a fost zdrobirea, dizolvarea și zăpăcirea iremediabilă a copiilor din miez de noapte”.

Copiii din miez de noapte reprezintă fără îndoială o alegorie despre nașterea Indiei moderne, văzută de unul dintre cei mai talentați scriitori contemporani.

Salman Rushdie, *Copiii din miez de noapte*, traducere și note de Radu Paraschivescu, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «Salman Rushdie»”, Editura Polirom, 2007, 46.95 lei

Pagini realizate de Bogdan Romaniuc

Londra pentru a preda pe o insulă grecească necunoscută. Aici face cunoștință cu un bătrîn, jumătate grec, jumătate englez, care îl antrenează în tot felul de experiențe stranie. Profesorul se lasă fascinat de misteriosul Conchis, magicianul care îl va ajuta să depășească granița dintre vis și realitate. Dar cine este acest Conchis? Un om cu puteri supranaturale? Un bătrîn diabolic care își pune în scenă fantasmale pentru a-i rătași pe cei „săraci cu duhul”?

Un roman baroc, erotic și fantastic, care face parte din rîndul acelor cărți ce reușesc să recreeze miturile. Există

mai multe influențe în această carte, influențe recunoscute de altfel și de către autor. Pe lîngă influența lui Jung, „ale cărui teorii mă interesau profund în acea vreme” – spune Fowles –, mai există trei romane care au contribuit la scrierea *Magicianului: Le Grand Meaulnes* (Cărarea pierdută) al lui Alain Fournier, *Bevis* de Richard Jefferies și *Marile Speranțe*, romanul lui Charles Dickens. Aventurile englezului Nicholas Urfe în Grecia ne amintesc desigur și de un alt mare roman, *Zorba grecul*, de Nikos Kazantzakis: „...era o raritate să apară străini pe insulă, chiar și greci [...] Grecia mai

păstra la vremea respectivă ceva din atmosfera înduioșătoare a unui singur sat în mare”. Phraxos este o insulă solitară, un „paradis pierdut”, un spațiu în care realitatea se confundă cu fantasticul și unde bîntuie fantomele lui Conchis.

Traducere de Livia Deac și Mariana Chitoran, cu un cuvînt înainte al autorului, ediția a II-a revizuită, colecția „Biblioteca Polirom. Seria de autor «John Fowles»”, Editura Polirom, 2007, 37.50 lei

Radio România Muzical
prezintă
**În universul muzicii cu...
Mircea Cărtărescu**

**În fiecare sâmbătă, oamenii culturii românești vorbesc despre muzică... și mult-mai mult
În luna decembrie, în fiecare sâmbătă,
orele 16.05-18.00
Realizator: Cristina Comandașu**

Radio România Muzical se aude în FM (97,6 și 104,8) pe satelit și live online muzical.srr.ro

Expresul de seară
cu **Dana Pitrop și Anca Mateescu**
luni-vineri ora 18.30

Radio România Cultural cultural.srr.ro

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

în fiecare vineri, de la 20.00

cu **George Onofrei și Anca Baraboi**

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Rock the Vote

Titlul e cunoscut. Așa îndemna Megadeth, prin 1992. În Statele Unite ale Americii. Unde lumea poate să nu se ducă la vot, dar unde votul fiecăruia înseamnă ceva. Și unde senzația că individul care votează este ceva important pentru politicianul votat, nu o mîncărime neplăcută prin părțile dorsale. Nu e cazul să repet de ce trimiteau la vot alde Megadeth, sigur știți. Am putea să ne întrebăm însă dacă a folosit la ceva. Cum nu vreau să iau pîinea de la gura polianaliștilor de profesie, o dau incurcată. Fiindcă pe mine mă deranjează cum stă treaba pe la noi. Unde multă democrație este! Atît de multă că o aruncăm toți pe jos, unii satisișiți, ceilalți minjișiți de atîta abundență!...

Sînt cîțiva oameni din zona muzicii pop (nu chiar rockeri) care s-au implicat în campania curentă. (În politică e mult și incorect zis.) Nu știu de ce au făcut-o. Am citit declarațiile lor cînd mi s-a ivit ocazia. Naivitatea unora e dezarmantă. Sinceritatea nu le-o pun la îndoială. Dar credința lor că pot face în zona politicului altceva decît mici sușanele mă înduioșează. Nu-i condamn pe cei cîțiva care au izbutit să obțină înlesniri pe urma numelui căpătat în rock. La urma urmelor, meseria pentru care orice artist poate semna un stat de plată este oarecum nerecunoscută în societatea modernă, de aici și de aiurea. Să demonstrez evidente? O trimitere la epoca medievală, cînd artistul făcea figurație în suita vreunui baron local, e suficientă? Sau e nevoie să pomenesc titlurile nobiliare acordate de regina Angliei unor rockeri?

Înutil să fac aici pomelnicul țepelor și al țepărilor din peisajul public românesc, din pop-rock sau alte domenii artistice, care au tras profituri grase în toți acești ani de „democrație originală”. La s-o parte, deocamdată, cîrdășia politicianilor cu „artiști” specializați în chermeze electorale, în

spectacole de „zilele orașului” sau alte aiureli plătite din banul public. Nu arunc anatema nici pe mezalianțele „doctrinare” – hip-hoperi care militează pentru un partid sau altul. (Tipilor le-aș zice hip-hopa-mitici, dacă n-aș strica bunătațe de cuvînt pe niște inchi-puiți...) Merită să consemnez atitudinea pe care foarte puțini rockeri devotați au adoptat-o și o mențin, în ciuda tuturor neîmplinirilor personale. Unii o spun direct. Înjură politica & politicianii așa cum trebuie, cu șarm, sex-appeal și succes de public. Alții au acceptat să funcționeze pe post de supapă, dînd pe goarnă, la timpul considerat potrivit de cine știe cine, texte cu șopirle frumos colorate, deitate cu voce stragulată de emoție estetică. Nu vreau să numesc pe unul dintr-aceștia, mi-e de ajuns că se știe singur cu musca în căciulă și cu amîndouă pîite sub umbrela unei profesii oarecare. Mă îndoiesc să nu priceapă că șopirlele alea frumos colorate poartă denumirea de cameleon...

N-o să îndemn acum lumea la vot. Personal, cred că politicianii noștri hăioși nu merită legitimarea ce le-o conferim cu ștampila, în urmă. Dar și dacă nu s-ar prezenta la secțiile de cartier destui alegători ca să fie validate alegerile, sigur s-ar mobiliza partizanii și mercenarii ca să iasă cine-oi, că-s tot de-ai lor. Apropo, ați auzit sloganul „ei cu ei, noi cu voi”. Uitați maneaua, și roștiți-l răs-picat, cu voce tare. Ei, politicianii, cu ei. Noi, alegătorii, cu voi, gură-cască la fel ca noi... O jîgnire mai subtilă pentru alegători nu s-a inventat de la celebrul „aici sînt banii dvs.” sau de la celălalt slogan „Să trăiți! Bine?” (Am pus semnele necesare unde le era locul.) Nu fac propagandă contra cuiva. Constat doar că modalitățile politicianilor de a-și bate joc de alegători sînt infinite.

Nu e mai cîstit îndemnul lui Lemmy Kilmister: fuck the vote?

NOUȚĂ ÎN MUZICA DE CAMERĂ ȘI INTERPREȚI ROMĂNI

Mihaela Martin și Mihaela Ursuleasa

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Praga

Cred că am auzit prima oară *Cvartetul Michelangelo*, al violonistei Mihaelei Martin, prin 2004, într-o transmisiune directă radiofonică din Abația Saint Michel de Cuxa, de la celebrul festival de la Pradès. Fără să cunosc componența cvartetului, m-am impresionat prin sonoritatea lui clasică și șlefuită. La prima ascultare, nu era a unui cvartet de începători. Flacăra

ardea cu intensitate, dar cu una interioară. În anul următor, în 2005, i-am auzit din nou în concerte live, de data aceasta de la Londra, în cvintetele mozartiene cu a doua violă și, mai ales, în Cvintetul de coarde al lui Schubert. Sunetul era și mai frumos, iar canalul de muzică clasică al BBC-ului mă familiariza și cu numele interpreților, care explica totul.

Nu i-am mai auzit pînă zilele trecute cînd le-am cumpărat discul cu primele două cvartete de Beethoven, apărut la o casă relativ nouă, Panclassics, una dintre acelea multe de meșteșugari ai sunetului și cu prezentări elegante care abundă în ultimul timp mai ales în Franța, grație mecenatului. *Panclassics* se distinge de la bun început prin înregistrări făcute în celebra sală de La Chaux-de-Fonds, din Elveția, în care muzica de cameră sună atît de natural și perfect. Este locul unor interpretări mitice cum sînt cele ale *Trioului Beaux-Arts* sau ultimele înregistrări ale lui Claudio Arrau și, nu pe ultimul loc, integrala beethoveniană, dintre cele mai frumoase care există, a *Cvartetului Vêgh*.

Acum, cvartetul Mihaelei Martin înregistrează o nouă integrală a opusurilor lui Beethoven, al cărui prim volum mi-a ieșit în cale. Vă spunem că interpretarea *Cvartetului Michelangelo* impresionează prin caracterul ei clasic, șlefuit cu calm și precizie, de largă respirație și că una din explicații, dacă nu cea principală, o constituie

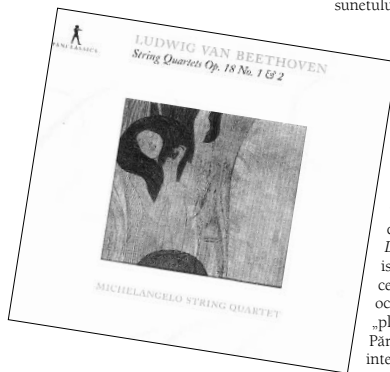
componența formației de cameră. Alături de Mihaela Martin și soțul ei, violoncelistul Frans Halmerson, se află una din cele mai bune interprete de violă din ultimele decenii, Nobuko Imai, și violonistul Stephan Picard, între ai cărui profesori se numără Ștefan Gheorghiu. Altfel spus, *Cvartetul Michelangelo* este rezultatul întâlnirii fericite a unui mănunchi de maeștri și profesori contemporani, aflați la maturitatea lor artistică. Cîțuri din livretul primului lor disc *Panclassics* că grupul s-a format deja din 2002 și că în 2007 au semnat un contract de înregistrare a integralei Beethoven pe parcursul a opt ani. O integrală ce promise să fie un model de muzicalitate clasică, după o primă ascultare, egalul marilor interpretări de obîrșie central-europeană. De urmărit...

De urmărit este și un cvartet de tineri absolvenți ai Conservatoarelor din Paris și Lyon, premiat în anul 2000 la Concursul de muzică de cameră de la Londra, la categoria muzică contemporană. Cvartetul se numește *Diotima*, iar înregistrările lor apar tot la o casă de discuri de genul celor de meșteșugari ai sunetului și prezentării, *Alpha*. Discul lor, reunind cele două cvartete de Janacek, conține o surpriză de mare interes, deoarece include versiunea originală a celui de-al doilea cvartet, *Scrisori intime*, în care compozitorul ceruse utilizarea unei viole d'amore, instrument cu posibilități diferite de ale violei moderne. Membrii *Cvartetului Diotima* povestesc ei înșiși istoria înregistrării lor, ediția ce li s-a pus la dispoziție cu ocazia unui concert în 2004 „plonjîndu-i în perplexitate”. Părțile separate și versiunea integrală „se contraziceau în

permanentă în termeni de tempo, de nuanțe, de articulație, de armonie, fără să fie posibil să stabilim care dintre cele două opțiuni era eronată”.

Între timp, documentîndu-se, au aflat că Janacek însuși a renunțat la folosirea violei d'amore după ce a asistat la repetițiile *Cvartetului Morav* în mai 1928, fără să mai aibă timpul, înaintea morții, să modifice partitura integrală a celui de-al doilea cvartet. În 1928, primul violonist al *Cvartetului Morav* superviza tipărirea primei ediții, în versiunea pe care o avea. La sfîrșitul anilor '80, violonistul și profesorul Milan Skampa prezenta o versiune revizuită a părților, pe baza unora din partiturile manuscrise. Apoi a apărut o a treia versiune, utilizată în timpul repetițiilor din 1928, cu adnotările lui Janacek în negru, iar cele ale interpreților în roșu. Editura Bärenreiter din Praga publică în prezent cele trei surse „istorice”, partitura de lucru, ediția Skampa și manuscrisul compozitorului. Cum scriu membrii *Cvartetului Diotima*, schimbările dovedesc evoluții radicale în caracterul lucrării, temporile, de exemplu, în raport cu ediția standard „apărînd ca și curățate de un strat de ceră”.

Despre colaborarea între tinăra violoncelistă Sol Gabetta, născută în Argentina într-o familie ruso-franceză, și pianista Mihaela Ursuleasa, nu vă pot spune prea mult. Cu cîteva zile în urmă, cele două tinere extrem de talentate au dat un recital la Sevilla cu lucrări de Ginastera, Rachmaninov și Șostakovici. În 2009 experiența se va extinde într-un turneu în Italia. Cei care vor să asculte cum cîntă cele două partenerne au o mîrturie a artei lor, în *Sonata pentru violoncel și pian în re minor* de Șostakovici, pe un recent apărut disc Sony-BMG RCA Red Label. Iar pasiunea violoncelistei Sol Gabetta a fost comparată de unul din criticii britanici cu aceea a lui Jacqueline du Prés...

Iarna – ghid de întrebuințare ușor învechit

COOLTURISME

Mădălina COCEA

„Ce oroare”, m-am gîndit prima oară cînd am auzit un adult spunînd că nu-i place iarna pentru că îi intră umezeala în papuci. Eram sigură că domnul acela, pentru care avusesem sentimente greuse la încercare de o asemenea blasfemie, uitase pur și simplu ce înseamnă iarna. Însă în zilele de zgribuleală maximă, cînd caut din ochi taxiul pentru a nu merge mai mult de zece minute prin frig, îmi dau seama că nu strică niciodată să ne reamintim, nouă, copiii din noi și copiilor de acum, că iarna servește și la altceva decît la a căuta oferte turistice de Revelion sau la a-ți decora desktopul cu fulgi.

Misterul cel mai de nepătruns pentru a dulții care am devenit este cum făceam înainte să intrăm în zăpadă pînă la gît fără să ni se cuibărească frigul în ghete. Cum sfidam noi, cu obraji roșii, cele mai elementare legi ale fizicii, cu schimbul lor de căldură între corp și exterior.

Cum nenorocoșii care aveau mînuși cu un deget trebuiau să își folosească mîna goală pentru a asambla bulgării profesioniști din zăpadă de pe capotele mașinilor și nu se alegeau decît cu o senzație gidilitoare și plăcută de căldură în vârful degetelor.

Iată, pe scurt, motivația acestui ghid, care prezintă tot ceea ce pornește ușor calea uitării, lăsînd în urmă confortul de a lua vitamine și de a juca jocuri de iarnă în *flash* pe calculator.

Cazematele

Cazemata se construiește în grup, din „cărămizi” făcute din zăpadă, lăsate una pic la închegat și apoi întărite la îmbinări cu omăt proaspăt. Secretul celor mai rezistente cazemate este că zăpada din fiecare cărămidă să fie luată din mai multe straturi (și mai proaspăt depuse, și mai vechi), pentru că în felul acesta peretele se întărește mai repede. Din spatele zidurilor defensive astfel ridicate, se pot lansa apoi atacuri necrutătoare asupra celor rămași fără apărare în fața lor.

Bulgării de zăpadă

Da, se poate scrie un tratat inclusiv despre fabricarea unor bulgări de zăpadă. Dacă zăpada prin care mergi nu scoate nici un sunet, înseamnă că bulgării se vor fărîmița în mîna. Dimpotrivă, dacă sunetul este un fleșcăit neplăcut, înseamnă că gradul de umezeală e prea mare și nici această materie primă nu este potrivită. Bulgării de zăpadă pentru prieteni se fabrică din zăpadă care scriștie sub picioare. Cei pentru dușmani pot conține zăpadă un pic mai veche și mai înghețată – pentru că pișcă și doare mai tare.

Turțurii

Ar putea părea că turțurii nu sînt buni decît ca amenințare directă la integritatea fizică a celor care trec pe sub ei, dar e bine să nu uităm că sînt niște delicatose mai gustoase decît orice înghețată de supermarket.

Îngeri pe zăpadă

Se realizează atunci cînd te lași să cazi pe spate în zăpadă, curat și fără frică. Trebuie să dai din brațele perfect întinse cu încredere și un pic apăsate. Ce rămîne după ce ne ridicăm este dovadă că am fost niște sfințioși în anul care a trecut și că-l merităm pe Moș Crăciun.

Curățatul covoarelor

Este un mare succes de marketing al părinților: vîndută ca pe o activitate extrem de antrenantă, curățatul covoarelor în zăpadă rămîne totuși mai mult o „treabă” și mai puțin o „joacă”.

Derdelușul

O activitate care cere contribuția întregului cartier de copii, dar care are totuși nevoie de cîțiva temerari.

Săniuțele care deschid pîrtia trebuie să fie un pic mai profesioniste și bine strunite. Mai tirziu, cînd pîrtia se transformă în ghețuri în care se reflectă luminile de seară, săniuțele devin elemente dispensabile.

Florile de gheață de pe geam

Servește la a-ți lipi nasul de ele.

Omul de zăpadă

Nu, nimeni nu îi pune ochi de cărbune omului de zăpadă. În lipsa materialelor de construcție profesioniste, ochii și gura în general se scobesc. Dacă totuși ni se pare că simpatia făpturii arată mai degrabă ca o fantomă, se pot folosi pietricele culese din jur. Donatori de fular se vor găsi probabil foarte rapid, însă sub presiuni părintești, este posibil ca aceștia să își retragă în grabă contribuția materială.

Anotimpul cadourilor

Cea mai frumoasă parte a sa este, de fapt, cea fără cadouri.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE

BOBI

From hero to zero

La viața mea mi-a plăcut să învăț cît mai multe lucruri, să-mi îmbogățesc experiența cu aspecte din cît mai multe domenii de activitate. Spre exemplu, nu știu să fundul bălții m-a transformat într-un excelent înotător. Iar eu de fapt aici am vrut să ajung. Eram într-o zi la iazul prietenului meu Nicu Ilie și-mi exersam răbdarea cu niște pești amatori și lipsiți de orice urmă de foame.

Aruncam undița ca într-o fîntină coclîță și nimic nu părea că ar vrea să deranjeze bucata de rîmă. Părea că însăși natura stătea în loc. La un moment dat, apare cineva pe malul opus.

Era un tip slăbuț și nu părea că ar fi venit pentru pescuială, fiindcă nu avea nici o unealtă adecvată. În cîteva secunde s-a dezbrăcat de slip. Un slip mov, model tanga, care părea că ascunde niște coale mari. Fără să stea mult pe gînduri, tipul s-a băgat în apă și a început să se bălăcească ciudat de stîngaci. Clar, nu avea nici o treabă cu inotul, părea că miinile lucrează împotriva lui. Mi-am zis că poate o să mai pună peștii în mișcare, așa că nu l-am apotrofat pentru disturbarea luciului de apă. Deodată, omul a început să se zbată și să se scufunde în mod repetat, strigînd printre bulbuci cum că s-ar îneca. M-am gîndit că l-o fi prins cerculul.

Putea un excelent înotător cum sînt eu să lase pe cineva să moară? Nu putea. Așa că am sărit imediat din haine și, numai în chioloți, m-am aruncat în valuri ca un mare salvator. În mod ciudat, iazul lui Nicu Ilie era adînc doar pînă la piept. Am ajuns repezior la victimă, care s-a agățat de gîtul meu cu disperarea omului care nu vrea să moară, așa că i-am fript repede una în bot, să-l ameteșc, că altfel ne înecam amîndoi, apoi l-am luat frumușel de subsuori și l-am scos la mal.

A dracului treabă, victima mea părea că se înecă din ce în ce mai tare. Deși scăpat, a continuat să colcăie cîteva secunde, după care a dat ochii pe spate. Era clar, se îneca cu apa deja înghețată. No problem, știam manevrele. Dă-i repezior pe masaj cardio-respirator, pumni în ceafă, flexii de braț, nimic. Așa că a trebuit să-i fac gură la gură. În momentul ăla, el m-a apucat cu brațele de după gît și m-a imobilizat preț de cîteva secunde. De unde au apărut oamnenii ăia, nu știu. Însă aparatele foto nu mai conțineau din bliuit. Bobi poponarull! Bobi se pupă cu unul pe malul iazului lui Nicu Ilie, unul cu slip mov și coale mari! Avem dovezi!

Ce scandal, ce debandadă. Dreptul la replică nu mi-a folosit la nimic, lumea era prea dornică să creadă în această șaradă. Ce mirșăvie, să-mi facă mie una ca asta un biet actorăș cu slip mov. Ce mai contează că săruta bestial? Răul e deja făcut.

Suplimentul de CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3, CP 2666, tel. 0232/214.100, 0232/214111, fax: 0232/214111

Colegii editoriali: Emilia Chiscop, Florin Lazărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorja

Rubrici permanente:

Adriana Babeș, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumaru, Ruxandra Gesereanu, Emilia Chiscop, Mădălina Cocea, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lazărescu, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică.

Carte: Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu.

Muzică: Victor Eksenasy, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michaelov.

Arte vizuale: Matei Bejenaru, Marius Babias. Caricatură: Lucian Amari (Jup).

Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția de Iași: Diana Soare

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruța, Veronica D. Niculescu.

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/271333. Media Distribution S.R.L., tel. 0232/216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa on-line Agenției Rodipei din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipe.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin. Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază.

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Recomandări

Ențiclopedia nu e dintre cei care cer să li se aducă în fiecare dimineață un ziar fals, un colaj de perfecțiuni reconfortante. După părerea ei, cafeaua se potrivește cel mai bine cu prăbușirile bursei, catastrofele de toate felurile, gafele internaționale și mica publicitate. Nu-i nimic rău în a fi un gourmet al actualităților bine dozate. Doar că, din când în când, trebuie făcută o cură de inactualitate. E simplu: o dată pe săptămână se deschide site-ul Bibliotecii Naționale a Franței (<http://gallica.bnf.fr/>) și de-acolo se alege numărul dorit din ziarul dorit. De exemplu, să zicem că e 29 noiembrie 2008 și vrei să vezi ce se întâmplă pe 29 noiembrie 1826. Uitați deci de politicieni care vor să se pocnească și care își dau reciproc lecții de bună purtare și aruncați o privire peste pdf-ul ziarului „Le Figaro”. Veți afla că sînt inventariate spre măriștii mai multe domoșoare, fiecare cu dota de rigoare, fiecare dintr-o familie onorabilă. Dacă totuși nu vă interesează o partidă bună și sinteți mai degrabă genul introvertit, domnul Audoyer își oferă serviciile: vă poate învăța, după metoda americană, „arta de a scrie în puține lecții” (pasajul de la Opera, scara H, nr. 31). Și-apoi, sînt atîtea lucruri de făcut, nu e recomandat să stați în casă. La Théâtre-Français se joacă tragedia în 5 acte *Marcel*, iar la Théâtre de la Porte-Saint-Martin e premiera melodramei în 3 acte *Le Contumace*. Despre ultima ni se spune: „Baletul Dl. Coraly e încîntător. Muzica Dl. Alex. Piccinni e bine adaptată situațiilor; a fost aplaudată de mai multe ori. Regia era foarte îngrijită; au fost mai bine de 150 de aplaudaci (știu că nu există cuvîntul ăsta, dar cum altfel să traduci *claqueurs*?) la parter”. Indiferent de ce o să alegeți, tragedia sau melodrama, nu puteți merge îmbrăcați chiar oricum. Săriți deci din anul 1826 pînă în 1861. Pe ultima pagină a ziarului „Le Temps”, magazinele *Au Coin de Rue* (*La colț de stradă*) vă invită să cumpărați un șal din grenadină de Lyon, ceva stofă din păr de capră, o umbreluță piemonteză sau o rochie cu imprimeu Pompadour. Ei, și de-abia după ce vă întoarceți din oraș, aveți voie să deschideți televizorul.

Aproape, dar atît de departe

FILM
Iulia BLAGA

Cea mai îngrozitoare întîmplare legată de Internet s-a petrecut pe 19 noiembrie, în Florida. Un tînăr de 19 ani și-a anunțat tovarășii cu care se conversa pe blog că a luat un pumn de pastile și că poate fi văzut prin webcam murind. De la ora 3 noaptea pînă la 3.30 după-amiază nici unul din cei 1.500 de presupuși spectatori n-a mișcat un deget, iar cînd, în fine, aceștia și-au dat seama că ceva nu e în regulă pentru că băiatul întins pe pat nu mai mișcă, au anunțat poliția. Evident, mult prea tîrziu.

Băiatul avea probleme, era depresiv; tatăl său spune că mai avusese o tentativă de sinucidere, dar că după tratament era ok. Anunțase în mod „oficial” că are de gînd să-și ia viața, dar nimeni nu l-a luat în serios, iar unii, după ce a înghițit antidepresivele, au postat chiar comentarii de genul „cît ai luat n-o să te omoare” sau „dă-i inaintel!”.

Nu vi se pare cea mai horror poveste auzită vreodată? Nu bate ca toate scenariile posibile? N-a trecut mult timp, doar două luni, de cînd acel tînăr din Finlanda, Matti Juhani Saari (22 de ani), a postat pe Youtube imagini cu el pe

Zodiac, în regia lui David Fincher

terenul de tir, trăgînd cu pistolul chiar în fața aparatului de filmat și exclamînd: „You will die next!”. Alertată de imaginile postate pe Youtube, poliția l-a reținut, dar i-a dat drumul, pentru că nici 24 de ore mai tîrziu tînărul s-a între într-o școală și să omoare 10 persoane. Această tragedie le-a adus finlandezilor aminte de o alta. În noiembrie anul trecut, un alt finlandez, Pekka-Eric Auvinen (18 ani), a postat pe net un mesaj video în care spunea: „Eu, ca instrument natural de selecție, îi voi elimina pe toți cei pe care îi consider nepotriviți”. A intrat într-o școală de lîngă Helsinki și a omorît nouă oameni. Autoritățile finlandeze au decis să înăsprescă legile pentru obținerea permisului de armă, dar n-am auzit că cineva s-a aibă o inițiativă în privința Internetului.

Am devenit sclavii mașinii

Anul trecut, David Fincher a scos pe ecran *Zodiac* (foto), povestea adevărată a unui criminal în serie din San Francisco,

devenit foarte cunoscut nu atît prin crimele sale desfășurate pe mulți ani, cît prin faptul că și-a întreținut celebritatea prin scrisorile trimise cotidianului „The San Francisco Chronicle”. Cercul vicios se formase de mai de mult. Dacă ne amintim bine, și Jesse James detectase gustul celebrității și-și făcea reclamă în presă, cînd presa făcea și ea primii pași.

Cercul vicios s-a consolidat pe măsură ce tehnica a avansat și mijloacele de informare în masă au devenit tot mai performante. A fost un tirg reciproc avantajos. Între timp am devenit sclavii mașinii – dacă vă mai îndoiți de asta și vi se pare că e un discurs retrograd, uitați-vă la copiii dvs. care nu se mai pot desprinde de messenger, sau la dvs. înșivă.

În povestea adolescentului care a murit în fața a 1.500 de persoane impasibile și totuși greu să arunci cu piatra. În epoca „Big Brother”, intimitatea celui-lalt ne-a devenit atît de comună încît, paradoxal, e la ani-lumină de noi. Dramele, ca și bucuriile celorlalți se desfășoară în fața ochilor noștri fără să ne mai atingă. Sînt atît de apropiate de noi încît ne sînt cu totul străine. Ecranul

computerului (televizorului) ne izolează de ceilalți sub pretextul că ne apropie, iar faptul că ne dăm sms-uri de ziua de naștere sau că stăm pe mess nu ne face mai solidari unii cu alții, ci ne anchilozează singurătatea.

Avertismentele unui Abraham Moles sau Umberto Eco, cu ani în urmă, au devenit un coșmar pe care deja îl trăim. Oare faptul că aceste tragedii se întîmplă chiar ne afectează sau am fost cu toții spălați pe creier? „Băiatul din Florida era în depresie” – ar putea spune cei care l-au văzut, încercînd să se scuze. „S-ar fi sinucis oricum.” Cei care l-au văzut au crezut probabil că să vadă un om murind nu e genul de întîmplare pe care s-o trăiască ei. „Nu mi se întîmplă mie. Chestii din astea se vad la cinema sau la știri.”

Tragedia băiatului e cu atît mai mare cu cît e posibil, de ce nu, ca depresia și sentimentul de singurătate să-i fi fost alimentate de Internet. O sinucidere este în primul rînd un strigăt de ajutor – orice psiholog ne spune asta. Strigătul de ajutor al băiatului a fost auzit de 1.500 de oameni, dar nimeni nu l-a ascultat.

O hoție

Ușa unui bar de țară sare în lături, ca izbită cu piciorul. Apare un om cu un ciorap tras pe față. În mîna întinsă, tremurînd, are un obiect care seamănă cu un pistol:

– Stați așa! Nimeni nu mișcă! E o hoție!
Cei cîțiva oameni din barul aproape pustiu îl privesc cu nedumerire, dacă nu cu indiferență.
– Cum adică o hoție? întrebă barmanul.
– O hoție! Așa se spune! Nimeni nu mișcă! E o hoție!
– Se cheamă furt sau, și

mai bine, jaf. „Stați așa, e un jaf!”, îl corectează barmanul. Așa se spune în filme.

– Normal că știu cum se spune în filme. Numai că noi nu sîntem într-un film. Sîntem în realitate.

Tace, așteptînd reacțiile.

– Mie nu-mi place cum sună „jaf”, așa să știi! continuă să-l lămurească pe barman.

Îndreaptă pistolul spre tavan și încăperea se zguduie de zgomotul împușcăturii.

– Acu’ ai înțeles?! rîde el forțat. E o hoție!

– Ce-ai, bă, te mîncă-n cur? îl ia la rost un grăsan cu o bere în față. Ți-ai luat pistol?!

– Da, bă, mi-am luat pistol! Ai vreo problemă?!

– De unde să-ți iei tu pistol?
– Treaba mea! E plină lumea de pistoale! Dacă vrei să știi, au rușii pistoale de vinzare, în bazar! Au și grenade din alea faine, ca lămiia...

– Și cam cît costă un pistol? întrebă grăsanul.

– Unul bun, vreo trei sute de dolari.

– Fugi, bă, de-aici. Tu n-ai bani de-o țuică și-mi spui mie că ți-ai luat pistol de trei sute de dolari?

– Poate că am, bă, poate că am. De unde știi tu că n-am?

– Se vede pe fața ta că n-ai mîncat de două zile.

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

– Bine, bă, n-am, da’ să nu te iei de fața mea, că vă împușc pe toți!

– Are-o laie pistol! intervine barmanul. E-o jucărie. Cel mult e-un pistol cu capsle!

– E pistol adevărat! Să mor eu! Dacă vrei să știi îl am de la tata din grădină!

– Da’ ce, la tat’-u-n grădină cresc pistoale?

– Nu cresc. Au rămas îngropate, de la cel de-al doilea război mondial.

Găsec ce vrei. Obuze,

puști-mitralieră, pistoale.

– Și măcar merge vechitura aia?

– Cum să nu meargă? N-ai auzit împușcătura?

– Tot nu te cred, poți pocni și cu capsle.

– Băă, nu vă jucați cu focul, nu vă jucați cu realitatea, că vă-mpușc pe toți!

N-a mai avut timp să-și pună în practică planul. Grăsanul s-a ridicat și l-a lovit sec cu halba de bere în cap.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 207